

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ

ЗА 2018. ГОДИНУ

САДРЖАЈ

1. ФОНД

- 1.1. Обавезни примерак
- 1.2. Куповина, размена и поклон
- 1.3. Обрада
- 1.4. Чување и приступ
- 1.5. Ревизија

2. КОРИСНИЦИ

- 2.1. Учлањење и друге услуге.
- 2.2. Научне информације
- 2.3. Агенције за издаваче

3. НБС – ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

- 3.1. Истраживање и развој библиотечно-информационог система
- 3.2. Евидентирање и заштита старе и ретке библиотечке грађе
- 3.3. Виртуелна библиотека Србије
- 3.4. Развој и одржавање рачунарско-информатичког система

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

- 4.1. Пројекти и пројектно организовани послови
- 4.2. НБС ван НБС
- 4.3. НБС у дигиталној сфери
- 4.4. Појединачни научни и стручни допринос

5. КА ЈАВНОСТИ

- 5.1. Издавачка делатност
- 5.2. Наступи на сајмовима књига
- 5.3. Откуп књига
- 5.4. Програми из културе
- 5.5. Међународна сарадња
- 5.6. Маркетинг

6. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

- 6.1. Економско-рачуноводствени послови
- 6.2. Правни послови, јавне набавке и заштита ауторског и сродних права
- 6.3. Општи послови

Запослени у Народној библиотеци Србије (НБС) су свој допринос националној култури, науци и просвети у 2018. години дали, пре свега, успешним и посвећеним остваривањем бројних редовних активности. Годину је, међутим, обележило и неколико ванредних догађаја који су преусмерили приоритете и донели послове који нису били предвиђени редовним годишњим планом. Овде, пре свега, подразумевамо активности на санацији постојећег система CO₂ након што се у августу месецу десио акцидент у депоу Библиотеке приликом редовног испитивања стабилног система CO₂. Циљ Народне библиотеке Србије био је да се систем што пре стави у функционално исправно стање како би запослени и грађа библиотеке били безбедни. Извршена је демонтажа свих активираних боца CO₂, боце су транспортоване у овлашћену установу на испитивање на хладан водени притисак, а поред боца извршено је и испитивање вентила и цевовода.

Познато је да се НБС годинама суочава са озбиљним проблемом недостатка простора за смештај и чување грађе у депоу. Решавање овог проблема у 2018. је постало питање приоритета највишег реда и, уз подршку Министарства културе и информисања, обезбеђена су додатна средства за куповину у инсталацију нових компакт полица. У питању су покретни архивски системи који се састоје од мобилних јединица постављених на одговарајуће шине, чиме се у великој мери штеди недостајући простор. Обезбеђено је 1300 m полица чија уградња је планирана до краја фебруара 2019.

У склопу дешавања која су депо НБС учинила кључном темом и приоритетом у 2018. години, извршени су и радови на чишћењу вентилационих канала ради унапређивања квалитета ваздуха у простору депоа, као и Одељења за конзервацију.

Једна од активности на којој се интензивно радило односила се на испитивање услова за проширење простора депоа у наставку постојећег, па су у ту сврху извршена потребна мерења и испитивања терена, а обезбеђена су и средства за пројекат идејног решења новог простора.

У вези са проблемом недостатка просторних капацитета, током 2018, поново захваљујући подршци ресорног министарства, фонд Народне и универзитетске библиотеке „Иво Андрић“ из Приштине са привременим седиштем у Београду је измештен у просторије Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“. У питању је грађа добијена на основу обавезног примерка која се, у пакетима, чувала у НБС.

Одељење за заштиту, конзервацију и рестаурацију реализовало је пројекат по конкурс Министарства правде, тако да је у 2018. години набављен савремени систем за стерилизацију грађе на папиру и пергаменту методом аноксије (систем Нитрекс), што такође представља једну од капиталних инвестиција које су обележиле протеклу годину. Посебно обележје 2018. године јесте и одлука да се НБС континуирано посвети конзервацији и рестаурацији грађе из сопствених фондова, односно да, поред испуњавања законске обавезе као централне установе заштите обавља поменуте послове на нивоу читаве државе (чему је била претежно посвећена), нађе и начина да фонд саме НБС буде додатно потенциран као предмет заштите.

У најзначајније стручне активности које су обележиле 2018, као и ранијих година, убрајамо рад на масовном ретроспективном уносу и ревизији књижног фонда која има за циљ како утврђивање стварног стања фонда, тако и чињеницу да ће Библиотека добити комплетно обрађен фонд на једном месту, у својој каталошко-библиографској бази што ће, између осталог, корисницима омогућити поузданије информације и олакшати им пут до потребне грађе. У том процесу, на дневном нивоу, као и претходних година активно учествује око 2/3 запослених што се, неминовно, негативно одразило на неке друге аспекте редовног пословања, иако је укупни радни ангажман запослених знатно интензивнији. Остварени резултати у 2018. години показују прогрес у односу на претходну 2017, како у броју унетих јединица грађе, тако и у броју електронски очитаних³.

Протеклу годину, упркос тешкоћама, обележило је и неколико нових, капиталних послова у стручном смислу. Пре свега, НБС је у сарадњи са УДК конзорцијумом, Библиотеком Матице српске и Универзитетском библиотеком „Светозар Марковић“. започела рад на припреми ћириличног онлајн издања УДК таблица које ће бити доступне свим библиотекама у мрежи без додатних трошкова. Овим ће целокупна библиотечка стручна заједница решити дугогодишњи проблем и у одговарајуће, тзв. стварне каталоге укључити садржаје идентификоване у складу са класификационим системом који прати светске трендове.

У оквиру припрема за укључивање нормативне контроле личних имена аутора као саставног дела сегмента Каталогизација у оквиру каталошко-библиографске базе, одржано је више десетина курсева и обучено више стотина библиотекара, уз стални рад на лиценцирању предавача. Такође, током године запажен је и тренд сталног пораста броја корисничких захтева према узајамној електронској каталошкој бази, а смањење приступа локалним каталошким базама, чиме корисници указују на оправданост концепције система узајамне каталогизације са онлајн узајамним каталогом.

Сарадња са Европеаном у 2018. резултирала је подизањем тзв. агрегатора метаподатака, посебног софтверског решења са циљем да се обезбеди проток метаподатака из мреже библиотека заинтересованих да својим садржајима партиципирају у креирању овог портала. Поред тога, годину је обележило и укључивање у нови европски пројекат под називом „Заједничка култура“, као и наставак активности на „Провату писмености у Европи“ и „Миграцијама у науци и уметности“.

Све редовне активности које чине тзв. тврдо језгро струке одвијале су се у складу са уобичајеним стабилним трендом набавке, обраде и давања грађе на коришћење. Проблеми који прате ове основне сегменте рада у НБС из године у годину су исти и односе се на обезбеђивање средстава за набавку публикација, као и на недовољан број запослених на пословима обраде монографских и серијских публикација. И поред тога, остварени резултати претежно прате тренд из ранијих година, док га у неким пословима и надилазе. Редефинисање досадашњег начина рада у смислу обима и структуре каталошко-библиографског записа, као и евентуалне децентрализације појединих послова, све у циљу ефикаснијег пословања и боље организације кадрова, представља питање које ће извесно постати предмет рада у наредном периоду.

Вероватно највећи проблем са којим се НБС суочавала у претходној години, као и ранијих, представља актуелност забране запошљавања у јавном сектору која доводи до тога да су носиоци посла у библиотеци старија и средња генерација, док млађих кадрова има веома мало. Међу њима, већина је запослена на одређено време и, након истека законског оквира од две године, напушта НБС као већ обучен кадар који би тек требало да својим радом допринесе институцији. У оквиру кадровских питања, све већи проблем настаје у Одељењу за развој рачунарско-информатичког система, јер је НБС у протекле две године остала без седам ИТ стручњака. Помоћ запослених ИТ стручњака на одређено време је драгоцен, првенствено у одржавању радних станица и периферне опреме, али администратори рачунарске мреже и база података би морали да буду стално запослени због праћења континуитета надоградње целокупног система и због поверљивости и безбедности података који се у њему сакупљају и одржавају. Уз залагање и организованост малобројног ИТ тима од двоје стално запослених и троје на одређено време, организацију дежурства ван радног времена, и употребу тикетинг система, основни послови за сада се одвијају и прате. Ипак, постоји бојазан да у оваквим околностима недостатка специјализованих ИТ стручњака, у евентуалној критичној ситуацији може да дође до неадекватног или неблаговременог реаговања у заштити неког сегмента рачунарско-информатичког система. При том, због недостатка финансијских средстава,

није било могућности да се обезбеди редовно копирање база података на некој удаљеној локацији.

Примена Закона о јавним набавкама на све врсте куповине публикација и у 2018. је отежала и успорила рад. Тешкоће су се посебно читовале у усклађивању динамике приспећа и трошења финансијских средстава са динамиком самог процеса јавне набавке и потребом правовремене куповине публикација. Проблеми су били посебно изражени у куповини старе и ретке грађе за фонд НБС од физичких лица. У питању је грађа која најчешће и постоји у само једном, оригиналном примерку или је изузетно ретка, те сама та чињеница чини јавну набавку апсурдном. Дуготрајни и компликовани преговарачки поступци су довели до тога да понуђачи одустају од сарадње са НБС и највреднију грађу оглашавају на комерцијалним купопродајним сајтовима, или нуде антикварницама и колекционарима.

Детаљан преглед остварених резултата са компаративним и критичким освртом на поједине сегменте пословања у друштвеним околностима које су обележиле 2018. годину приказан је у наставку документа.

1. ФОНД

Библиотечко-информациона грађа и извори које НБС прикупља, чува, обрађује и даје на коришћење, обухвата књиге, периодичку, карте, фотографије, звучне записе, музикалије, графичку грађу, уметничке предмете, базе података, електронске публикације и другу, разнородну грађу.

Попуна фонда, као један од основних задатака НБС, базира се на традиционалној институцији *обавезног примерка* која од 2011. године обухвата и тзв. електронски примерак (у смислу дигиталне копије штампане грађе), затим, на активној *размени* публикација с иностраним и домаћим институцијама културе, на *куповини*, ограниченој скромним финансијским средствима, на *поклону* дародаваца, као и на набавци страних *база научних часописа*.

1.1. Обавезни примерак

Прилив обавезног примерка у 2018. години одвијао се континуирано и, уобичајено, зависио је од обима издавачке продукције, као и од ажурности издавача и штампара у испуњавању законских обавеза, односно у благовременом достављању прописаног броја примерака грађе.

Прикупљањем обавезног примерка, фонд НБС је у 2018. години увећан за 134.418 јединица грађе. Још 179.989 јединица грађе из истог извора је дистрибуирано преко НБС. Уз то, прикупљено је 24.498 примерака електронских публикација.

Компаративни приступ у односу на раније године показује да обим примљене грађе обавезним примерком има стабилан тренд, док структурално посматрано, у односу на врсту грађе, постоје варијације од године до године. Тако је у 2018. прилив монографских публикација и некњижне грађе био у порасту у односу на 2017, док је проценат прилива новина и часописа био нешто мањи. Статистике за 2016. показивале су обрнуто стање, међутим, као што је поменуто, ови показатељи стоје у директној сразмери са обимом издавачке продукције, те стога не представљају фактор на који је могуће директно утицати.

МОНОГРАФСKE ПУБЛИКАЦИЈЕ

Монографске публикације	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	10643	904
Примерци	21006	1786

СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

Новине	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	203	41
Бројеви	21832	2718
Примерци	43597	5427

Часописи	Ужа Србија	АП Војводина
Наслови	718	105
Бројеви	10243	916
Примерци	20486	1804

ПОСЕБНИ ФОНДОВИ

Одељење обавезног примерка је примило 2521 наслова посебних фондова у примерака.

ДИСТРИБУЦИЈА

Дистрибуција	Примерака
Монографске публикације	41879
Часописи	40915
Новине	87163
Посебни фондови	10032

ЕЛЕКТРОНСКИ ОБАВЕЗНИ ПРИМЕРАК

Монографске публикације: 8143

Серијске публикације: 15.968

Некњижна грађа: 387

1.2 Куповина, размена и поклон

Путем размене, поклона и куповине фондови НБС су обogaћени за 7.610 монографских публикација, 2.896 бројева периодике и 1.911 библиографских јединица некњижне грађе, што укупно износи 12.417 јединица библиотечко-информационе грађе у 2018. години. Разменом је набављено 6.136, поклоном 4.798, а куповином 1.483 јединице библиотечко-информационе грађе.

Иностраним и домаћим библиотекама у размену, као и славистичким центрима, библиотекама Срба у дијаспори и културно-информативним центрима на поклон, послато је 23.840 монографских публикација и 378 наслова периодике у 10.304 примерка, што чини укупно 34.144 јединице библиотечко-информационе грађе.

НБС је од 416 институција и појединаца из земље и иностранства добила на поклон укупно 25.958 јединица библиотечко-информационе грађе.

Укупно 132 домаће библиотеке добиле су на поклон 23.583 књиге, 1.727 бројева часописа и 92 јединице некњижне грађе, што чини укупно 25.402 покловене публикације.

Преглед по секцијама

1.2.1. Куповина

Примена Закона о јавним набавкама на све врсте куповине публикација, и оних за фонд НБС и оних које се шаљу у размену у иностране библиотеке према њиховим дезидератима, знатно је отежала и успорила рад. Тешкоће су се посебно очитовале у усклађивању динамике приспећа и трошења финансијских средстава са динамиком самог процеса јавне набавке и потребом правремене куповине публикација. Како се јавна набавка за фонд и јавна набавка за иностране библиотеке спроводе једном годишње, публикације не могу да се купе у тренутку када су потребне и по најнижој цени, што је доводило до проблема и у попуни фонда, и у одвијању међународне размене публикација. Од једне јавне набавке до наредне следеће године, многе публикације потребне за фонд и за размену са иностраним библиотекама бивају распродате.

Проблеми су били посебно изражени у куповини старе и ретке грађе за фонд НБС од физичких лица. У питању је грађа која најчешће и постоји у само једном, оригиналном примерку (рукописи и писма значајних личности наше историје и културе) или је изузетно ретка (стара и ретка књига, мапе, географске карте, бакрорези из прошлих векова, прве објављене плоче, фотографије и албуми из 19. и прве половине 20. века...), те сама та чињеница чини јавну набавку апсурдном. Куповином ове грађе Народна библиотека Србије доприноси сакупљању, очувању и заштити грађе која спада у националну културну баштину, а одређени изузетно вредни примерци ове грађе могу стећи и статус културног добра. И мада се у овом случају ради о уникатној или изузетно реткој грађи, Библиотека је Законом о јавним набавкама приморана да са сваким понуђачем, за сваку понуђену јединицу, води преговарачки поступак. Дуготрајни и компликовани преговарачки поступци су довели до тога да понуђачи одустају од сарадње са НБС и највреднију грађу оглашавају на комерцијалним купопродајним сајтовима, или нуде антикварницама и колекционарима. Примена овог закона у потпуности је спречила Библиотеку да купи стару и ретку грађу од физичких лица која живе у другим градовима земље или у региону.

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ	НОВИНЕ	Некњижна грађа за посебне фондове	УКУПНО
Антикварна грађа	12 (са Орфелином)		12	647	671
Минуси фонда домаће књиге	812				812
Сербика и страна књига	0				0
УКУПНО	824		12	647	1483

У 2018. години купљене су 1.483 јединице библиотечко-информационе грађе, а у 2017. години 2.316 јединица. До драстичног смањења прилива за фонд куповином дошло је због недостатка финансијских средстава те није била могућа куповина сербике и стране књиге. Тренд смањења треба зауставити повећањем финансијских средстава за ову намену у 2019. години, и предвидети да се јавном набавком за ову годину обухвате Србика и иностранна издања пропуштена претходне године.

1.2.2. Размена

Одржан је континуитет и унапређена сарадња са постојећим сарадницима у иностранству (око 250 библиотека у размени, 80 славистичких центара, 33 библиотеке Срба у дијаспори, Српски центар у Бечу, Културно-информативни центар Републике Србије у Паризу и Културно-информативни центар Срба у Македонији „Спона” у Скопљу). Током ове године сарадња је успостављена и са библиотекама: The Central Public Library, La Valeta, Malta; „Радост“ – Српско културно друштво, Праг, Чешка Република; Заједница Срба у Тиролу, Инзбрук, Аустрија; Градска библиотека и читаоница, Херцег Нови, Црна Гора; Народна библиотека „Ћирило и Методије“, Приједор, Република Српска; Српска православна црквена општина Љубиње, Република Српска; Српско просвјетно-културно друштво „Просвјета“, Тузла, Босна и Херцеговина...

1.2.2.1 Одсек за размену – пријем

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ		НОВИНЕ		НЕКЊИЖНЕ ГРАЂЕ	УКУПНО библ. јединица
		настова	бројева	настова	бројева		
ПРИЈЕМ	3981 +3947*	411	1208	36	1320	185	10641
УШЛО У ФОНД	3545	411	1086	36	1320	185	6136

*У 2018. години од домаћих библиотека, архива, музеја и других институција културе и науке путем размене је тражено и добијено 3.947 књига, и те књиге су према дезидератима послате у иностране библиотеке и славистичке центре.

Фонд је разменом обогачен са 6.136 јединица библиотечко-информационе грађе (у 2017. години разменом је у фонд ушло 5.636 јединица).

1.2.2.2 Одсек за размену – слање

ПОСЛАТО	КЊИГА	Ксерокс копија	Некњи жне грађе	УКУП НО (библ. јед.)	Часописа		Новина		Укупно бројева периодике
					Наслова	Бројева	Наслова	Бројева	
У размену иностран. библ.	7144	578	60 CD/DV D		372	3765	6	6539*	10304*
НУБ Бањалука	4972		102 CD/DV D						
У размену домаће библ.	4987		65 CD/DV D						
Славистички м центрима	2950		20 CD/DV D						
Библ. Срба у дијаспори	2328 + 1180**		28 CD/DV D						
УКУПНО	23565		275	23840					10304***

*У овом податку садржан је укупан збир послатих наслова и бројева новина и часописа у размену са иностраним библиотекама (укључујући и НУБ Бањалука и ЦНБ Цетиње) и на поклон славистичким центрима.

** У оквиру сарадње НБС и Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону на откупу књига за библиотеке Срба у дијаспори и региону, тим библиотекама је послато 1.180 књига.

У 2017. години послато је 28.185 монографских јединица. Број послатих јединица у 2018. је 23.840 и мањи је због кашњења јавне набавке по којој су књиге достављене тек у децембру. Није било могуће унети податке о слању 4.722 купљене књиге за кратко време до краја године те је слање за већину њих пребачено за јануар/фебруар 2019. године. 9

У 2017. години послато је 246 наслова периодике у 11.301 броју. У 2018. години број послатих наслова је знатно већи (378), а број примерака мањи јер је смањен број

примерака који за размену пристижу из обавезног примерка, неки часописи су потпуно престали да излазе, а други су прешли на електронска издања. Неке иностране библиотеке су отказале претплату за одређене дневне новине и наслове периодике јер постоје електронска издања, или што су због недостатка простора принуђене на рестриктивну набавну политику.

Напомена: Ксерокс копије се не рачунају у укупан број послатих јединица

1.2.3. Поклон

Током целе године вођене су акције које су биле усмерене на прикупљање публикација за фонд НБС. Радило се на иницирању поклона међу потенцијалним поклонодавцима у земљи и иностранству, те је НБС од 416 институција и појединаца из земље и иностранства добила на поклон укупно 25.958 јединица библиотечно-информационе грађе (21.848 књига, од тога је 4.105 књига добијено огледним примерком и 1.775 књига откупом МКИ; 2.248 бројева часописа и 348 бројева новина; 1.514 јединица некњижне грађе). Фонд НБС је поклоном обogaћен са 4.798 јединица библиотечно-информационе грађе.

Настављен је континуиран рад на обогаћењу фондова матичних, јавних, универзитетских, школских, манастирских и других библиотека, којима су путем електронских каталога били доступни вишкови и дупликати публикација расположивих за поклон.

Показало се да је израда електронских каталога публикација расположивих за поклон изузетно добра пракса, јер даје могућност избора и оним библиотекама чији библиотекарски нису у могућности да дођу у НБС и сами бирају публикације из вишкова. Електронски каталози дају библиотекарима и могућност претходне провере у односу на фонд својих библиотека, тако да се избегава дуплирање публикација.

Укупно 132 домаће библиотеке (укључујући и манастирске), добиле су на поклон 23.583 књиге, 1.727 бројева часописа и 92 јединице некњижне грађе, што чини укупно 25.402 поклоњене публикације. За многе јавне библиотеке у Србији поклон НБС је, уз откуп Министарства културе и информисања РС, био једини начин попуне фондова актуелним публикацијама, јер су средства за куповину која одвајају локалне самоуправе била недовољна или су сасвим изостала. Закон о јавним набавкама је библиотекама веома отежао, а у неким случајевима и потпуно онемогућио куповину публикација.

1.2.3.1 Одсек за поклон – пријем

	КЊИГЕ	ЧАСОПИСИ	НОВИНЕ	НЕКЊИЖНЕ ГРАЂЕ	УКУПНО (библ. јединица)
Добијено поклоном	21848*	2248	348	1514	25958
Ушло у фонд	3241	333	145	1079	4798

* У овом броју садржано је и 4.105 књига добијених огледним примерком и 1.755 откупом Министарства културе и информисања РС.

Током 2018. године, НБС је од 416 институција и појединаца из земље и иностранства добила на поклон укупно 25.958 јединица библиотечно-информационе грађе (21.848 књига, од тога је 4.105 књига добијено огледним примерком и 1.775 књига

откупом МКИ; 2.248 бројева часописа и 348 бројева новина; 1514 јединица некњижне грађе).

Број од 4.798 публикација добијених поклоном је мањи него у 2017. години (када је поклоном добијено 35.965, а у фонд су ушле 6.042 јединице библиотечко-информационе грађе). Ови подаци јасно одсликавају проблеме око преузимања поклона од поклонодаваца (одељење је скоро два месеца било без радника ангажованог на пословима преузимања поклона; недостатак возила и возача доводи до тога да поклонодавци дуго чекају на преузимање поклона и одустају од намере да учине поклон НБС).

Планом рада за 2018. годину предвиђен је прилив у фонд 4.070 јединица библиотечко – информационе грађе добијених поклоном.

1.2.3.2 Одсек за поклон – слање

Током 2018. године, 117 библиотека које су се обратиле Народној библиотеци Србије за помоћ у попуни фонда, добило је на поклон 23.583 књиге, 1.727 бројева часописа и 92 јединице некњижне грађе, што чини укупно 25.402 поклоњене публикација. У овај укупан број урачунато је и 5.595 књига и 242 броја часописа које је 41 библиотека манастира, богословија и цркава добила на поклон у оквиру пројекта „Попуна фондова библиотека манастира и цркава“.

Поређења ради, током 2017. године, 132 библиотеке су добиле на поклон укупно 20.039 публикација.

Укупан прилив по свим видовима селективне набавке

Током године по свим видовима селективне набавке је примљено 135.466 јединица библиотечко-информационе грађе (обавезни примерак преусмерен за размену: 21.006 монографских публикација + 43.597 бројева новина + 20.486 бројева часописа + 2.521 јединицу некњижне грађе = 87.610 јединица библиотечко-информационе грађе; куповина за фонд – 1.483 јединице; укупан пријем размене – 10.641 јединица; укупан пријем поклона – 25.958 јединица; куповина књига за размену – 4.722 књиге; куповина периодике за размену – 4.122 бројева; издања НБС – 588 књига и 342 примерка периодике).

Примљене публикације су лекторисане и проверене, увршћене у фонд НБС, послате у размену са иностраним и домаћим библиотекама, на поклон славистичким центрима и библиотекама Срба у региону и дијаспори, и на поклон библиотекама у земљи.

1.2.4 Фонд Археографског одељења

Две збирке изворне грађе о којима се стара Одељење за археографију – Збирка рукописних књига и Збирка старих штампаних књига – нису принављане у 2018. Нису увећаване ни збирке копија (микрофилмова, фотографија и компакт-дискова). Растао је једино приручни фонд секундарне литературе, пре свега, захваљујући поклонима корисника.

Под окриљем Министарства културе и информисања, Одељењу је, ради привременог смештаја и експертизе, поверен заплешени рукописни фрагмент на арамејском језику од 34 листа, преузет од представника Царинарнице Димитровград. Анализа је показала да је у питању фалсификат.

Мирослављево јеванђеље и још седам рукописних књига у власништву Народног музеја које су биле привремено смештене у Трезору Одељења за археографију, враћене су Музеју по завршетку реконструкције.

1.3. Обрада библиотечке грађе и извора

Обрада грађе као један од темељних послова Библиотеке је, као и у претходној 2017, у великој мери била условљена процесом ретроспективне каталогизације и класификације. Наиме, одлуком управника НБС од 27. марта 2017, сви запослени који поседују привилегије за рад у каталошко-библиографској бази, поред редовних послова (без обзира на формалну систематизацију радног места), ретроспективно обрађују по 5 библиографских јединица на дневном нивоу. То се одразило на значајно увећање укупног броја записа унетих у локалну (и узајамну) базу у односу на претходне године, али по цену смањења броја каталогизованих и класификованих јединица грађе примљених кроз редовни прилив.

1.3.1. Обрада монографских публикација: каталогизација и класификација

За монографске публикације пристигле редовним приливом, у Одељењу монографских публикација је креирано 14.428 записа у бази података, од чега је 11.502 СІР записа. За различите потребе, извршена је контрола и редакција 4.467 записа и разрешено 400 дупликата. Такође, део приновљених монографских публикација је каталогизован непосредно у одељењима набавке (Одељење обавезног примерка, Одељење селективне набавке), уз контролу и помоћ запослених у Одељењу монографских публикација. У сарадњи са Одељењем обавезног примерка извршен је преглед 8.325 јединица, а интервенисало се на 780 јединица.

Иако су резултати рада Одељења у прогресији у односу на претходну 2017. годину када је број обрађених публикација у извештајном периоду износио 13.921, рад се одвија у све тежим условима и оптерећен је многобројним отежавајућим чињеницама. Наиме, Одељење монографских публикација се годинама суочава са системским кадровским проблемима. Присутан је све израженији одлив стручњака у друга одељења, што, уз стални тренд повећања обима издавачке продукције, као и нарастајући број додатних послова у Одељењу, доводи у питање функционалност самог Одељења и могућност да даље успешно обавља задатке. Нови послови, као што су увођење нормативне контроле, као и ангажовање на преко потребном издању нових УДК таблица у српском издању, само су неки од крупних, нових послова у којима Одељење учествује.

С обзиром на забрану запошљавања нових кадрова која је већ неколико година на снази, неопходно је приступити редефинисању начина рада Одељења, истаћи приоритете и евентуално децентрализовати одређене послове.

Библиографски записи – монографске публикације

Врста	Број
Креирање записа	14.428
Контрола и редакција записа	4.467
Разрешавање дупликата	400
УДК класификација за чланке (СІР)	191

Узимајући у обзир и ретроспективни унос, у 2018. показатељ обраде монографских публикација износи 25.750 јединица. У наредном периоду, са порастом броја јединица унетих у процесу ретроспективне конверзије, очекује се и пораст броја дупликата за разрешавање.

Текуће библиографије

Текуће библиографије монографских публикација и СРП-а редовно се приређују и објављују на сајту НБС.

1.3.2. Обрада серијских публикација

Библиографско-каталожком обрадом у Одељењу серијских публикација обухваћено је 47.226 примерака ове врсте грађе. Обрађено је 592 нова наслова, значајно више него у 2016 (277), али и нешто мање него у 2017 (607). Тренд пораста у односу на период пре 2017. великим делом је присутан захваљујући насловима креираним за потребе ретроспективне обраде и ревизије фонда. Осим тога, израђивани су СРП записи за серијске публикације, затим, разрешено је 234 дуплирана записа и ретроактивно је унето стање фонда првог и музејског примерка за 7.116 годишта.

У склопу аналитичке обраде чланака, за потребе библиографије је обрађено 12.845 записа, а редиговано 12.166 записа; креирано је 11.175 записа, од чега 9.028 у НБС. Интензивирајући рад на уносу линкова ка пуном тексту чланка; у записе за библиографије је убачено 10.300 линкова, што даје нови квалитет како библиографији, тако и бази чланака. Урађено је 4.367 СРП записа за чланке, како из часописа тако и из зборника.

Сви показатељи рада аналитичке обраде прате тренд из ранијих година или показују тренд благог пораста што се може уочити из компаративног приказа за период 2017-2018.

Проблеми са којима се суочава Одељење серијских публикација тичу се, као и када је у питању обрада уопште, мања квалитетног и обученог кадра, све приметнијег одсуства млађих генерација међу запосленима, као и пратећим тешкоћама које доноси повећање обима издавачке продукције у земљи.

Библиографски записи – серијске публикације

Година	Бр. унетих примерака	Бр. нових наслова	Бр. редигованих Записа локал-хост	Бр. разрешених дупликата
2018 план	50000-55000	300-350	3000	300
2018 остварено	47226	592	4822	234

Подаци за аналитику чланака

		2017.	2018.
Креирање		10.750	11.175
	Креирано у НБС	8.003	9.028
	Преузето са <i>host</i> -а	2.747	2.126
	Обрађено за библиографију	14.483	12.845
	Редакција за текућу библиографију	13.999	12.166
	Укупно редактирано	15.300	15.466
Линкови до пуног текста	DOI	3.532	3642
	http адресе	7.091	6658
Чланци из зборника		824 (639 за СІР чланака)	2.964 (906 за СІР чланака)
СІР записи за чланке		4.027 (3.388 из часописа, 639 из зборника)	4.367 (3461 из часописа, 906 из зборника)

Текуће библиографије

Током 2018. године у складу са планом су допуњене и постављене на сајт Народне библиотеке Србије следеће библиографије:

1. Библиографија Србије. Серијске публикације за 2017. годину са 1.658 наслова (објављена 16. 05. 2018)
2. Библиографија Србије. Званичне серијске публикације за 2017. са 51 насловом (објављена 17. 05. 2018)
3. Библиографија Србија. Серијске публикације за 2017. са 214 наслова (објављена 27. 11. 2017)
4. Библиографија чланака из серијских публикација. Серија А за 2017. (28. 07. 2018) са 2.014

библиографских јединица

5. Библиографија чланака из серијских публикација. Серија Б за 2015. (објављена 01. 11. 2018) са 3.051 библиографском јединицом.
6. Библиографија чланака из серијских публикација. Серија Ц за 2015. (објављена 16. 05. 2018) са 3.274 библиографске јединице.

У току 2018. године је рађена и редакција и допуна библиографија чланака које су постављене претходних година, у свим серијама, као и редакција записа за библиографију серијских публикација, која ће бити објављена 2019. године. Због болести, једна колегиница је била одсутна током целе године (вратила се на посао у децембру 2018. године), што се одразило нарочито на број креираних записа.

1.3.3. Обрада посебних фондова

Библиографски записи – посебне збирке

У Одељењу посебних фондова креирано је укупно 1.540 записа, 1.158 је допуњавано, било у локалној бази или преузето из узајамне каталошко-библиографске базе, урађено је 1.247 СРП записа и разрешено 359 дупликата. У склопу обраде рукописне грађе, у електронску базу је унето 1.100 записа на свим нивоима.

Врста	Број
Креирање записа	1540
Допуна и преузимање	1158
Разрешавање дупликата	359
СРП	1247

Обрада грађе из збирки рукописа и архивалија

	Појединачно	Кутије
Разврставање рукописне грађе по групама за инвентарисање	<ul style="list-style-type: none"> • 19 рукописа • неколико стотина јединица рукописа преписке Смирнова	34 кутије старог фонда
Обрада рукописа у електронском каталогу	1100 записа на свим нивоима	
Нормативни записи	150	

	Креирање	Допуна	Преузимање са <i>host-a</i>	Редакција	Физичка обрада
CIP записи	1.428	/	/	/	/
Обавезни примерак	363	480	17	43	1.121
Куповина	116	166	/	11	388
Поклон	713	4	899	13	2.377
Размена	14	9	1	1	27
Селективна набавка (укупно)	843	179	917	68	3.913
Сопствена издања	118				
Ретроспективни унос (стари фонд, до 1918)	137	1.454	19	459	1.745
ретроспективни унос (стари фонд, после 1918)	949	390	755	2.633	2.366
збирни записи	181	/	/	/	181
укупно	4.019	2.503	1.691	3.160	8.205

Текуће библиографије

Текуће библиографије некњижне грађе и CIP-а редовно се приређују и објављују на сајту НБС.

1.3.4 Реконституција старе збирке Археографског одељења

Постављене су основе за систематски рад на научној реконституцији збирке старе књиге Народне библиотеке у Београду, делимично оштећене 1915. а у потпуности уништене 1941. Посао је започет изградом плана и истраживањем литературе.

Редовно су вођене или допуњаване евиденције и спискови и израђивана пропратна документација. Каталогизовано је 46 јединица приручног фонда.

1.3.4. Нормативна база личних имена CONOR.RS

Обрађивачи из НБС наставили су рад на редакцији записа у нормативној бази личних имена CONOR.SR, првој бази тог типа која се израђује у библиотечко-информационом систему Србије. Интензивирањем је рад на обуци колега за укључивање у ове активности и обављен прелазак на каталогизацију са нормативном контролом, што представља предмет посебног дела извештаја у оквиру посебног поглавља овог документа.

1.4. Чување и приступ

Одељење за чување и приступ фонду је међу онима која подносе највећи терет одабраног система ретроспективне обраде и ревизије, будући да су на тим повезаним пословима непрестано ангажована два или три запослена у Одељењу.

У остале послове обављене у Одељењу за чување и приступ фондовима, између осталог, спада свакодневно допуњавање базе записима или ажурираним подацима о публикацијама које су корисници вратили, као и разврставање и каталогизација публикација из некадашњих фондова „издавачких албума“ и „изложбених каталога“.

У 2018, уз помоћ колега из осталих одељења НБС, у магацину је извршено измештање дела фонда који је обухватио преко 800 дужних метара полица, како би се обезбедили услови за демонтажање старих и уградњу нових компакт полица.

Прилив грађе у депо из других одељења пратио је динамику обраде која се одвијала у складу са расположивим кадровским капацитетима, а број издатих публикација одговорио је захтевима корисника.

Примљено из обавезног, селективне, монографских и серијских – укупно	73088
Примљено из обавезног, селективне и монографских – књига (примерака)	16329
Примљено из серијских (томови и појединачни бројеви)	56759
Број издатих публикација за кориснике – укупно	56126
Број издатих публикација за кориснике – књиге електронски реверс	29259
Број издатих публикација за кориснике – књиге писани реверс	657
Број издатих публикација за кориснике – часописи (наслови)	130
Број издатих публикација за кориснике – часописи (томови)	8880
Број издатих публикација за кориснике – новине (наслови)	61
Број издатих публикација за кориснике – новине (томови)	8870
Број издатих публикација за кориснике – посебне збирке	2480
Интерно издате публикације – укупно	5980
Интерно издате публикације (књиге, електронски поручене)	4830
Интерно издате публикације (периодика)	1150

1.4.1. Књиговезачка радионица

Књиговезачка радионица препевезала је за потребе фонда укупно 890 примерка књига, 94 је насечено и формирано је 10.000 фасцикли. Направљено је 100 кутија за фонд старе и ретке књиге и 41 кутија за фонд албума фотографија.

1.5. Ревизија

Одлуком управника из 2017. године, Народна библиотека Србије започела је процес ревизије библиотечко-информационе грађе и извора која подразумева ретроспективни унос у електронски каталог, као и евидентирање стварног стања фонда у депоима помоћу бар-код читача, што представља најефикаснији и најекономичнији метод ревизије.

Истом одлуком, сви запослени у Народној библиотеци Србије који имају привилегије за рад у бази података COBISS.SR у обавези су да учествују у процесу ретроспективног уноса.

У извештајном периоду јануар-децембар 2018, постигнути су следећи резултати:

Ретроспективни унос

Записи

Укупно: **119.596** (креирано, копирано са host-а и пронађено у локалу)

Структура:

Креирани и копирани за ревизију: 91.867

Записи за ревизију нађени у локалу: 32.135

Записи за ревизију преузети са хоста: 68.756

Укупно локал + host (32 135 + 68 756) = 100.891

Креирани записи за ревизију: 18.705 (119 596 – 100 891)

Редован посао, креирани и копирани записи у 2018: 35.769

УКУПНО нових записа у 2018: **127.635** (91 867 + 35 769)

Физички примерци (поља 996/997):

2018: **220.055** (унето 01. 01. 2018 – 31. 12. 2018)

Структура:

Ревизија: 161.316

Редован посао: 37.007

Преусмерено: 21.732

Електронско читавање (ревизија)

Упоредо са ретроспективним уносом, као припремном радњом неопходном за стварање услова за ревизију фонда, обављено је и непосредно евидентирање јединица грађе помоћу електронског бар-код читача и програмског сравњивања тако прикупљених информација с подацима из базе у циљу установљавања стварног стања, односно ревизија у ужем смислу. У 2018. је електронски прочитан и инвентарно проверен сигнатурни низ формата II од 10.001-18.999, 30.001-59.999, 106.000-130.000. Процес је обухватио око 150.000 јединица библиотечко-информационе грађе чиме је у потпуности остварен предвиђени годишњи план.

Изнети подаци показују пораст у броју записа обухваћених ревизијом фонда са 109.580 креираних, преузетих или допуњених каталожко-библиографских записа у 2017. док је број физичких примерака грађе обухваћених процесом био готово идентичан.

2. КОРИСНИЦИ

2.1. Учлањење корисника и друге услуге

	План	Остварено	Остваре но у %	2018/17
УПИС КОРИСНИКА	14.500	10.779	74%	-12%
ЦИРКУЛАЦИЈА КОРИСНИКА	195.000	157.076	81%	-12%
ПРУЖАЊЕ ИНФОРМАЦИОНИХ УСЛУГА	140.000	118.150	84%	-3%
МЕЋУБИБЛИОТЕЧКА ПОЗАЈМИЦА				
Примљено захтева (укупно)		1.122		24%
Послато књига	2000	897	45%	19%
Послато копија	3000	922	30%	47%
Тражено у позајмицу	150	12	8%	-79%

На основу резултата за 2018. годину може се закључити да је остварен мањи обим послова у свим сегментима рада са корисницима. Сразмерно смањеном броју уписаних чланова, смањен је и укупан број корисника у читаоницама, док је број пружених информација корисницима незнатно смањен (само 3%). У овом извештајном периоду повећан је укупан број захтева за међубиблиотечку позајмицу (24%), као и број послатих књига библиотекама у земљи и иностранству, а нарочито је повећан број послатих копија (47%).

2.1.1. Упис корисника

У периоду јануар-децембар 2018. године уписано је 10.779 чланова.

Чланство	Укупно чланова
Годишње	2.659
Шест месеци	917
Три месеца	544
Два месеца	519
Месечно	1.714
10 дана	817
Три дана	3.377
Бесплатно чланство	232
УКУПНО	10.779

2.1.2. Електронска позајмица

Број позајмица односи се на укупан број позајмица (у читаоницама, али и ван Библиотеке), а број резервација – на укупан број резервација (резервације позајмљене и расположиве грађе у Библиотеци и преко COBISS/OPAC-а).

Укупно:	55,352	17%	31,996	-13%

*Е
читаоницу)

*Број резервација: укупан број свих резервација (резервације позајмљене и расположиве грађе у Библиотеци и преко COBISS/OPAC-а)

2.1.3. Пружање информационих услуга

У току 2018. године највише је пружено библиографских информација (43%), затим општих (34%), фактографских (17%) и тематских (5%). Највише информација пружено је корисницима у читаоницама (73%). У благом порасту је број пружених електронских информација (раст од 2%).

2.1.4. Међубиблиотечка позајмица

	2018	2018/2017
Примљено захтева за позајмицу – УКУПНО	1.122	24%
Примљено захтева за књиге – УКУПНО*	905	16%
Послато књига	897	
Нереализовано захтева – књиге	8	
Примљено захтева за чланке – УКУПНО	206	112%
Послато чланака	189	421%
Нереализовано захтева – чланци	17	
Послато копија	922	47%
Тражено у позајмицу – УКУПНО	12	-79%
књига	8	
чланака	4	

2.1.5. Репрографске услуге

	За кориснике	Интерно	УКУПНО	2018/2017
Скенирање А4	6273	1954	8.227	*
Скенирање А3	3645	209	3854	
Скенирање А2	1181	63	1.244	
УКУПНО	11.099	2.226	13.325	-50%
Штампање А4	1274	436	1710	
Штампање А3	64	7	71	
Штампање у боји А4	77	64	141	
Штампање у боји А3	23	29	52	
УКУПНО	1.438	536	1.974	-22%
Издато микрофилмова	5		5	
Нарезивање на CD	10	1	11	
Нарезивање на DVD	4	1	5	
Фотокопирање			99.111	

*Послови скенирања грађе за потребе корисника су се обављали у Одељењу за дигитализацију у периоду 15. 02. –15. 04. 2018. године због недостатка радника распоређеног на пословима књижничара у електронској читаоници.

2.1.6. Одсек за слепе и слабовиде

У Одсеку за слепе и слабовиде су пружане информационе услуге слепим и слабовидим корисницима, непосредно и на даљину, као и стручна помоћ другим институцијама, а одржавана је и стручна пракса за студенте Дефектолошког факултета. Такође, одржавана су стручна предавања, као и индивидуална обука корисника за коришћење опреме, грађе и услуга НБС, а вршено је и скенирање грађе и њено штампање на Брајевом писму.

2.1.7. Рад са корисницима у Археографском одељењу

Археографско одељење је забележило око 800 посета физичких корисника и приближно исти број посета корисника са удаљеним приступом. За потребе корисника, из Трезора је изнета 91 рукописна или стара штампана књига, а из Фототеке, 128 микрофилмова, 23 јединице фотографија и 134 компакт-диска; скенирано је 985 јединица библиотечког материјала и израђене су 473 дигиталне копије са микрофилма или фотографија; пружане су све врсте информационих услуга и стручне помоћи.

2.2. Научне информације

НБС преко свог Одељења за научне информације спроводи два специјализована програма за кориснике из сфере науке, а то су КоБСОН – Конзорцијум библиотека Србије за обједињену набавку, и *DOISerbia* – промоција научних часописа који излазе у Србији и њихово укључивање у међународну размену. Упркос недостатку стабилности у раду и развоју услед хроничног недостатка броја запослених, као и обавези спровођења процедура јавних набавки које знатно успоравају и отежавају стручни рад и додатно

оптерећују запослене, у овој области се одржава висок ниво рада, уз константно унапређивање услуга које се пружају корисницима.

То је, уједно, једина област рада НБС коју пројектно финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

У оквиру Одељења за научне информације настављен је рад на два главна програма:

1. КоБСОН – Конзорцијум библиотека Србије за обједињену набавку
2. *DOISerbia* – промоција научних часописа који излазе у Србији и њихово укључивање у међународну размену,

као и обављање редовних активности, које обухватају:

1. Одржавање веб-странице КоБСОН-а, *Facebook* и *Twitter* странице (3.632 фана, 115 постова),
2. Претраживање доступних електронских извора за потребе корисника,
3. Дневно дописивање са страним издавачима и корисницима (преко 7.609 мејлова и 161 коментар),
4. Персонална обука корисника и библиотекара,
5. Стално одржавање листа доступних часописа и књига,
6. Праћење и објављивање свих статистичких података о коришћењу претплаћених извора,
7. Одржавање сервиса Наши у *WoS*
8. Одржавање дигиталног репозиторијума Народне библиотеке Србије
9. Обрада и ажурирање података о импакт фактору и рангу часописа
10. Пријем и реализације приспелих профактура за плаћање и др.

А) Програм набавке научне и стручне литературе из иностранства и приступа електронским научним и стручним базама података

2.2.1. КоБСОН – Конзорцијум библиотека Србије за обједињену набавку иностраних серијских публикација

Издваја се неколико активности које су обележиле овај период:

- Преговори са представницима Министарства надлежног за науку у вези овогодишњег буџета.
- Програм који обухвата претплату страних часописа и база података, као и усвајање и примену нових рачунарских технологија је настављен и у 2018. години.
- Преговори са иностраним издавачима на чије сервисе смо се претплатити (или се, због недостатка средстава нисмо претплатили).
- Састанци са представницима издавача чије сервисе претплаћујемо – *Elsevier, EBSCO, Oxford University Press, Royal Society of Chemistry, Institute of Physics Publishing, Cambridge University Press* као и са онима са којима не сарађујемо, али који нам нуде своје услуге и производе – *OVID, CABI, IEEE, De Gruyter, Scientific Knowledge Services*
- Припрема и реализација јавних набавки према новом Закону који је ступио на снагу 1. априла 2013. према коме смо у 2018. години расписали и спровели 20 позива.

На годишњем нивоу и даље се бележи изузетна посећеност и коришћење веб-страница које се одржавају у оквиру Одељења.

Број удаљених приступа КоБСОН страници по годинама и месецима

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец	укупно
2018	28924	25342	26451	22328	22684	22297	20611	18571	19052	22279	21418	25640	275597
2017	31868	31156	30937	25769	25731	25861	23004	22454	23783	25496	25791	25640	317490
2016	33468	34541	38916	34415	31912	28638	25698	24601	26976	30051	29871	28780	367867
2015	34368	31831	33683	29122	32528	28903	26155	24349	27979	29106	32133	32656	362813
2014	33081	30933	30722	28911	28274	27858	29369	26772	27785	29434	30065	31218	354422
2013	34142	30664	31907	27826	26817	27276	25601	23848	27217	29092	29269	30038	343697
2012	27514	30727	28368	26190	25970	24857	23907	22351	24117	27618	28081	27585	317285
2011	23096	24726	26753	23099	23711	24114	22839	20553	22764	26938	28176	27782	294551
2010	17367	18053	19706	17424	19040	22037	17028	14486	16335	19082	19709	20244	220511
2009	10481	10449	10639	9337	9435	9196	9467	9756	11395	11703	13133	13001	127992
2008	7838	9008	8290	7374	6065	7714	6028	7489	9121	9456	9570	7838	95791

Настављено је примање корисника у просторијама НБС и укупан број износи 394 корисника у току године. Број нових отворених налога за ову услугу у 2018. години је 609. Број послатих е-маилова се може проценити на око 27 дневно. Укупно су корисници КоБСОН-а у 2018. години преузели 1,725,987 чланака или књига у пуном тексту.

Број преузетих пуних текстова по издавачима

Издавач – часописи	Број преузетих чланака или књига 2018
<i>American Chemical Society</i>	47,605
<i>American Physical Society</i>	18,676
<i>American Psychological Association</i>	3,322
<i>ASME</i>	1,757
<i>Cambridge University Press</i>	8,263
<i>Emerald</i>	15,359
<i>Institute of Physics Publishing</i>	27,599
<i>Oxford University Press</i>	27,858
<i>Royal Society of Chemistry</i>	23,849
<i>SAGE</i>	25,634
<i>Elsevier – Science Direct</i>	986,504
<i>Springer</i>	134,939
<i>Wiley</i>	154,341
Агрегатор – часописи	
<i>EBSCO</i>	67,147
<i>Hein on Line</i>	16,271
<i>JSTORE</i>	66,568
<i>Project MUSE</i>	1,050
Издавач – књиге	

<i>EBSCO e-books</i>	24,154
<i>Elsevier – Science Direct</i>	15,379
<i>Springer</i>	55,223
<i>Wiley</i>	4,489
Укупно	1,725,987

ACS=American Chemical Society

APA=American Psychological Association

APS=American Physical Society

CUP=Cambridge University Press

IoP=IOP Science

RSC=Royal Society of Chemistry

Остале пребројиве активности

Активност	број
Број отворених налога	609
Број преузетих WoS чланака	6.910
Број разрешених ауторских имена (истовремено и број послатих обавештења)	40.108
Број послатих мејлова (службених, било ка корисницима/странкама, било у оквиру сарадње на нивоу Одељења)	7.609
Број примљених свезака и дигиталних копија похрањених на серверу за Дигитални репозиторијум НБС	1.381

Настављено је и депоновање записа на *CrossRef*, истовремено се депонује и на *DOAJ – Directory of Open Access Journals*, а редовно их прикупљају *TEL* и *Europeana*. За све чланке се редовно употребом веб-сервиса ажурира њихова цитираност (*forward linking*).

2.2.2. DOI Serbia

Овај сервис је веома допринео угледу Народне библиотеке Србије код уредништава научних часописа који излазе у Србији. Сви часописи који су део овог система су у овој години добили значајно већи импакт фактор (објављује се јуна сваке године) и већина њих се за овај успех захвалила нашој библиотеци.

Број часописа којима се додељују *DOI* бројеви је остао на истом броју (56 наслова). Током 2018. године депоновано је 3.053 чланака (проширени метаподаци допуњени чланцима у пуном тексту). У том систему сада постоји 40.257 чланака у пуном тексту.

Број посета *DOISerbia* страници

	јан	феб	мар	апр	мај	јун	јул	авг	сеп	окт	нов	дец
2018	21382	14634	18432	16761	12577	14050	13433	12019	16640	18251	27673	21555
2017	21354	35698	28954	26858	25551	20495	17465	17447	19552	22020	22584	21555
2016	30037	30471	35089	33752	30647	23145	18268	19012	20177	23263	25385	21064
2015	26976	29396	38089	33812	31097	26765	24363	22946	27815	32653	35062	27172
2014	25843	23718	27041	25688	23669	21618	19978	17447	20667	26593	27737	26509

Остале пребројиве активности

Активност	Број
Број додељених DOI бројева чланцима	2.256
Број додељених чланака у режиму On-line first	797
Број урађених чланака у пуном тексту	3.053

Настављено је и депоновање записа на *CrossRef*, истовремено се депонује и на *DOAJ – Directory of Open Access Journals*, а редовно их прикупљају *TEL* и *Europeana*. За све чланке се, редовно, употребом веб-сервиса ажурира њихова цитираност (*forward linking*).

2.3. Агенције за издаваче

2.3.1. СІР служба

Дугогодишњи проблеми у организацији рада СІР службе били су предмет интензивног покушаја решавања у 2018. години. Испробана су два нова модела рада, делимично промењена кадровска решења и повећан број обучених колега за рад на административно-техничким пословима које ова служба обавља: издавање предрачуна и рачуна, слање рачуна електронском поштом, слање готових записа факсом или поштом.

Примљених захтева		2018.
СІР за монографске публикације		11503
СІР за посебне фондове		1236
СІР за серијске публикације		225
УДК бројеви за чланке из серијских публикација		4259
УДК бројеви за монографске публикације		853
Захтеви за ISMN бројем		34

СІР служба је у периоду јануар-децембар 2018. године вршила пријем, тријажу и дистрибуцију публикација одговарајућим одељењима за израду СІР записа и УДК чланака, као и међународних стандардних бројева (ISSN, ISMN).

ISBN агенција

У овом извештајном периоду у ISBN агенцији су обављени следећи послови:

- 1) Отворени су нови досијеи и компетирана документација за 722 новоукључена издавача. Истовремено су подаци о њима унети у базу података.

Група 1 = 0

Група 2 = 0

Група 3 = 16

Група 4 = 146

Група 5 = 560

Укупно = 722

- 2) Новоукљученим издавачима и издавачима који су већ у систему додељено је укупно 12.213 ISBN бројева. Урађена су 592 бар-кода.
- 3) По основу прегледа издатих рачуна у периоду 01. 01. 2018. – 31. 12. 2018. констатовано је следеће:

Урађено је 3.039 рачуна и 889 профактура.

ISAN – Међународни стандардни број за аудиовизуелну грађу

Укључено нових корисника	4
Регистровано ISAN-а	35
Регистровано V-ISAN- а	9

Остали послови ISAN агенције односили су се на унос података у централизовану ISAN базу; комуникацију и пружање услуга корисницима ISAN система и издавачима A/Vдела, путем електронске поште и телефоном; учлањење нових регистраната у ISAN систем; издавање рачуна и предрачуна за ISAN-е и V-ISAN-е, као и за регистрације у систем; разрешавање дупликата и исправљање метаподатака у ISAN базу.

ISMN – Међународни стандардни број за штампане музикалије

Укључено нових издавача	19
Додељени бројеви	66

Остали послови ISMN агенције односили су се на рад у ISMN апликацији; додељивање бар-кодова; редовни послови у оквиру Националне ISMN агенције Србије; израду и подношење годишњег извештаја Међународној агенцији.

ISSN агенција

Година	Додељено ISSN бројева	Прослеђено у ISSN регистар – категорија Register	Прослеђено у ISSN регистар – категорија Work	Редиговано у ISSN регистру
2018. план	300	150	150	150
2018. остварено	250	378	81	150

Од 1. фебруара 2011. Национални ISSN центар ради у програму ISSN Virtua – директна каталогизација до ISSN регистра.

Национални ISSN центар Србије је и даље активан у пројекту ROAD – the Directory of Open Access scholarly Resources (<http://road.issn.org/>), на коме заједно раде Унеско, Међународни ISSN центар и мрежа националних ISSN центара. ROAD представља базу електронских научних часописа који имају отворен приступ. У овој бази је тренутно регистровано и описано 232 стручна часописа из Србије.

CIP и бар-код

Година	CIP	Бар-код
2018. план	300	-
2018. остварено	234	15

3. НБС – ЦЕНТРАЛНА НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА

3.1. Истраживање и развој библиотечно-информационог система

3.1.1. Централни регистар библиотека

У Централни регистар библиотека на територији Републике Србије, који води Народна библиотека Србије, на дан 31. 12. 2018. године било је уписано укупно 2.363 библиотеке и библиотечке јединице: Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, 7 универзитетских библиотека, 164 јавних, 30 месних, 30 библиотека са општим фондом у предузећима, 460 библиотека у средњим школама, 1.183 библиотеке у основним школама, 226 високошколских и 261 специјална библиотека.

Током 2018. уписано је укупно 25 нових библиотека различитих типова (16 школских, 7 специјалних, 2 јавне општег типа у предузећима) и урађено 5 пререгистрација (за библиотеке које су промениле тип или су раније биле заједничке за 2 установе, па је сада дошло до раздвајања и уписа посебних библиотека).

Регистар за централну Србију и Војводину

У Централни регистар библиотека на територији централне Србије и АП Војводине који се сваке године допуњује уписима нових библиотека (без региона Косова и Метохије), на дан 31. 12. 2018. године било је уписано укупно 2.180 библиотека и библиотечких јединица: Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске, 6 универзитетских библиотека, 151 јавна, 30 месних, 28 библиотека са општим фондом у предузећима, 421 библиотека у средњим школама, 1.084 библиотека у основним школама, 199 високошколских и 259 специјалних библиотека.

Регистар за Косово и Метохију

Регистар библиотека на територији Косова и Метохије из објективних разлога није у потпуности ажуриран од 1999. године. То значи да су у регистру остале уписане и библиотеке које више нису активне (највећи број ових библиотека су по типу школске), или су активне, тако што је дошло до промене седишта правног лица и библиотеке сада раде на територији Северног Косова или централне Србије (ово се углавном односи на јавне библиотеке). У Регистру је евидентирана промена седишта као упис измена, што значи да су библиотеке и даље остале категорисане према првобитном територијалном упису. Ради се о насељима у којима више нема становника српске националности.

* Подаци из Централног регистра који се односе на регистроване библиотеке са територије КиМ: укупно 183 библиотеке – 1 универзитетска библиотека (сада има званично привремено седиште у Београду), 13 јавних (од тога је 8 активно укључено у националну мрежу библиотека Србије, од којих 3 имају привремено седиште на територији Северног Косова), месних библиотека нема, 2 библиотеке са општим фондом у предузећима, 39 библиотека у средњим школама, 99 библиотека у основним школама (овај део Регистра који се односи на школске библиотеке није у потпуности ажуриран, укупно 43 школске библиотеке је сада активно у БИС-у Србије), 27 високошколских (од чега је 10 активно у БИС-у Србије) и 2 специјалне библиотеке (обе активне, од тога 1 уписана у Регистар у октобру 2018. године – Институт за српску културу – Приштина, са привременим седиштем у Лепосавићу).

3.1.2. Надзор над стручним радом библиотека

У извештајном периоду радници Одељења су, сагласно *Програму рада Народне библиотеке Србије за 2018. годину*, извршили надзор над стручним радом 9 матичних јавних библиотека:

1. Народне библиотеке у Ужицу
2. Народне библиотеке „Стеван Сремац“ у Нишу
3. Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић“ у Ваљеву
4. Народне библиотеке „Радислав Никчевић“ у Јагодини
5. Народне библиотеке Крушевац
6. Библиотеке шабачке у Шапцу
7. Народне библиотеке Смедерево
8. Градске библиотеке „Владислав Петковић Дис“ у Чачку
9. Библиотеке града Београда

3.1.3. Стручно усавршавање библиотечко-информационих стручњака

Стручни испит

На плану стручног усавршавања запослених у библиотечко-информационој делатности у извештајном периоду су, на основу *Закона о библиотечко-информационој делатности* и *Правилника о Програму стручних испита у библиотечко-информационој делатности, начину њиховог полагања и висини накнаде за рад чланова Комисије за полагање стручних испита*, реализовани редовни инструктивни и консултативни семинари и стручни испити у јунском и новембарском испитном року.

У два испитна рока у 2018. години на испит је изашло укупно 95 кандидата: у мајском испитном року 50 кандидата, а у новембарском 45 кандидата.

Након испита, Комисија за полагање стручних испита је урадила и усвојила записнике, затим су урађена и достављена уверења о положеном стручном испиту, као и одговарајући извештај са статистиком стручних испита у 2018. години.

Стално стручно усавршавање

На плану сталног стручног усавршавања запослених у библиотечко-информационој делатности у извештајном периоду је, на основу *Закона о библиотечко-информационој делатности*, *Правилника о сталном стручном усавршавању у библиотечко-информационој делатности* и докумената израђених 2014. године настављено са акредитацијом и организовањем програма сталног стручног усавршавања.

На плану сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности четири акредитована програма Народне библиотеке Србије изведена су десет пута. Од тога осам пута у Народној библиотеци Србије и два пута у библиотекама у Србији. Укупан број полазника био је 197, од тога у НБС 147, а у библиотекама у Србији 50.

У НБС су реализовани следећи програми (укупан број полазника 177):

1. *Инели Балкан – библиотечка мрежа као пример културне дипломатије*. Датум одржавања: 8. мај 2018. године. Место одржавања: НБС. Ауторке и реализаторке програма су Беба Станковић и Даниела Скоковић. Програм је акредитовала Народна библиотека Пожега. Број полазника 15.
2. *Мотивисани библиотекарски покрећу свет (Вештина мотивисања библиотекара)*. Датум одржавања: 31. мај 2018. године. Место одржавања: НБС. Ауторка и реализаторка програма је Јелена Јовин. Програм је акредитовала Библиотека Матице српске. Број полазника: 15.
3. *Библионица*. Реализатор: Весна Александровић. Место одржавања: Народна библиотека Србије. Датум: 1. јун 2018. године. Број полазника: 9.
4. *Библионица*. Реализатор: Весна Александровић. Место одржавања: Народна библиотека Србије. Датум: 1. новембар 2018. године. Број полазника: 16.
5. *Примена превентивне конзервације у библиотекама и архивима*. Реализатори: Жељко Младићевић, Катарина Шућур, Славица Јанаћковић. Место одржавања: НБС. Датум: 15. новембар 2018. године. Број полазника: 24.
6. *Унапређење библиотечких услуга корисницима оштећеног вида*. Реализатори: Недељка Ложајић, Душица Мурић. Место одржавања програма: НБС. Датум: 19. новембар 2018. Програм је акредитовала НБС. Број полазника: 14.
7. *Буди промена коју желиш да видиш у библио/свету*. Реализатори: Весна Александровић, Нађа Стојковић Јовановић. Место одржавања: НБС. Датум: 30. новембар 2018. године. Број полазника: 22.
8. *Буди промена коју желиш да видиш у библио/свету*. Реализатори: Весна Александровић, Нађа Стојковић Јовановић. Место одржавања: НБС. Датум: 6. децембар 2018. године. Број полазника: 22.
9. *Буди промена коју желиш да видиш у библио/свету*. Реализатори: Весна Александровић, Нађа Стојковић Јовановић. Место одржавања: НБС. Датум: 10. децембар 2018. године. Број полазника: 19.
10. *Буди промена коју желиш да видиш у библио/свету*. Реализатори: Весна Александровић, Нађа Стојковић Јовановић. Место одржавања: НБС. Датум: 14. децембар 2018. године. Број полазника: 21.

У матичним библиотекама у Србији реализовани су следећи програми сталног стручног усавршавања (акредитовани од стране НБС) (укупан број полазника 50):

1. *Примена превентивне конзервације у библиотекама и архивима.* Датум одржавања: 25. мај 2018. Место одржавања: Библиотека шабачка, Шабац. Аутори и реализатори програма су Жељко Младићевић, Катарина Шућур и Славица Јанаћковић. Програм је акредитовала НБС. Број полазника: 19
2. *Унапређење библиотечких услуга корисницима оштећеног вида.* Реализатори: Недељка Ложајић, Душица Мурић. Место одржавања програма: Матична библиотека „Светозар Марковић“, Зајечар. Датум: 17. октобар. Број полазника: 31.

Број запослених у НБС који су похађали програме сталног стручног усавршавања је 142.

На плану сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности рађене су организационе припреме за реализацију акредитованих програма сталног стручног усавршавања у библиотечко-информационој делатности за 2019. годину: расписан је конкурс и прикупљено је и обрађено 15 пријава (3 из НБС) за акредитацију програма сталног стручног усавршавања за 2019. годину и организован је рад Комисије за акредитацију програма сталног стручног усавршавања у Народној библиотеци Србије. Комисија је донела предлог за акредитацију 14 програма сталног стручног усавршавања (3 из НБС).

Током читаве 2018. године реализоване су и обуке за рад у различитим модулима каталошко-библиографске базе што представља предмет посебног дела извештаја.

3.1.4. Праћење и проучавање стања и потреба делатности

На плану прикупљања података о пословању библиотека за 2017. годину за базу Мрежа библиотека Србије, током 2018. године прикупљено је и импортовано укупно 2.337 записа за библиотеке свих типова са територије централне Србије и Војводине. Библиотеке са територије Косова и Метохије не достављају податке за базу МБС јер њихове матичне библиотеке немају техничких могућности за одржавање апликације (ГБ Косовска Митровица и НУБ „Иво Андрић“). Подаци за библиотеке са КиМ достављају се збирно, на статистичким обрасцима формираним у сарадњи са Републичким заводом за статистику.

Према Споразуму потписаном са Републичким заводом за статистику овој установи су достављени подаци о пословању библиотека за 2017. годину за потребе објављивања у статистичком годишњаку (подаци о колекцијама, коришћењу и запосленима у свим типовима библиотека, систематизовани према окрузима, статистичким регионима и збирно за Републику).

Прикупљани су извештаји о раду јавних библиотека за 2017. годину и програми рада за 2018. годину (78 извештаја о раду за 2017. и 75 програма рада за 2018).

У извештајном периоду у Одељењу је припремљено 9 сагласности за именовање директора матичних јавних библиотека и то:

1. Народне библиотеке у Ужицу
2. Народне библиотеке Пирот
3. Народне библиотеке „Радоје Домановић“ у Лесковцу
4. Градске библиотеке Суботица
5. Матичне библиотеке „Љубомир Ненадовић“ Ваљево
6. Установе Јавна библиотека „Бора Станковић“ Врање
7. Народне библиотеке „Радислав Никчевић“ у Јагодини
8. Градске народне библиотеке „Жарко Зрењанин“ у Зрењанину
9. Градске библиотеке „Вук Караџић“ у Косовској Митровици

3.1.5. Анкете о најчитанијим књигама

На плану активности на утврђивању најчитаније књиге у 2017. години у јавним библиотекама у Србији прикупљено је и обрађено 102 анкетна упитника у којима је предложено 370 наслова. Они су обрађени и формирана је табела од 10 најчешће позајмљиваних књига у јавним библиотекама Србије, и састављен пропратни текст за сајт НБС.

3.1.6. Предлагање мера за унапређивање библиотечке делатности и њихово спровођење

У оквиру предлагања мера за унапређење библиотечко-информационе делатности урађено је следеће:

1. Израђен је *Пројектни задатак за зграду Народне библиотеке Грачаница*
2. Урађен је *Предлог набавке књига и периодике у јавним библиотекама, Републике Србије за 2019. годину са потребним износом средстава*
3. Урађен је *Преглед средстава из буџета оснивача за куповину књига и периодике у матичним јавним библиотекама за период 2008–2017. година (на основу анкете која је спроведена у матичним библиотекама);*

Урађена је анализа Сталног стручног усавршавања у Србији у периоду 2014–2017 (рад је објављен у *Гласнику НБС*), као и 2 стручна мишљења и 12 препорука пројектима.

3.1.7. Пружање стручне помоћи библиотекама

У извештајном периоду радници Одељења пружили су 101 стручну помоћ која се односила на широк спектар стручних послова који су укључивали директоре библиотека и запослене стручњаке. Предмет помоћи били су обрада грађе, тумачење прописа у области библиотечко-информационе делатности, стручно усавршавање и др.

3.2. Евидентирање и заштита старе и ретке библиотечке грађе

3.2.1. Регистар културних добара

У Регистар културних добара унето је укупно 13.764 записа (28 библиотека), од тога 10.426 (од чега је 4750 изворних) за велики значај, 1.070 (744 изворних) за изузетни значај, а током године је вршена и редакција записа, разрешавање дупликата, као и ажурирање сајта <http://registar.nb.rs/scc/>

Пета *Листа старе и ретке библиотечке грађе од изузетног значаја*, која је са пратећом документацијом послата у марту 2016. године на адресе Министарства културе и Народне скупштине Србије на проглашење, прослеђена је из МКИ на адресу Владе РС у марту 2018. Документација се састојала од: Листе за проглашење (укупно 720 предлога), Каталога предложених књига са листе, Образложења предлога пете листе и Предлога одлуке. До краја 2018. *Листа* није проглашена.

Нови портлет Регистар културних добара који је планиран у оквиру портала за обједињене библиотечке сервисе није одржаван, нити дограђиван. Нова апликација тренутно није функционална, али је планиран наставак активности на унапређивању функционалности софтвера у 2019.

Издаване су потврде да су одређене књиге уписане у Регистар културних добара као културно добро, ради учешћа библиотека на конкурс за финансирање/суфинансирање пројеката из области културног наслеђа код Министарства културе и информисања.

Одржан је састанак *Комисије за утврђивање предлога за категоризацију старе и ретке библиотечке грађе и проглашавање старе и ретке библиотечке грађе за културно добро од великог значаја*. Предлози су једногласно усвојени. УО НБС је током фебруара усвојио 4 библиотеке целине за културна добра од великог значаја (*Службени гласник, 09. март 2018, бр. 18*).

3.2.2. Заштита старе и ретке библиотечке грађе

и Према Закону о старој и реткој библиотечкој грађи, конзерваторска лабораторија Народне библиотеке Србије, уз Библиотеку Матице српске, једина врши конзервацију културних добара на пергаменту и папиру. Због тога, она упоредо конзервира стару и ретку библиотечку грађу из фондова НБС и из других установа културе, махом библиотека и музеја. Такође, конзерватори и рестауратори НБС активно штите пергаментну и папирну баштину манастира Хиландара где су током 2018. године с успехом конзервирани неке од најзначајнијих сачуваних српских рукописних књига.

3.2.2.1. Конзервација, рестаурација и преповез

Одељење за заштиту, конзервацију и рестаурацију у 2018. години радило је на заштити писаних споменика културе на папиру и пергаменту. Конзервирана је грађа која припада фондовима Народне библиотеке Србије, али и грађа из фондова других установа (библиотека и музеја) у Републици Србији које чувају стару и ретку библиотечку грађу. У овом периоду конзервирана је следећа оштећена књижна и некњижна грађа:

- 13.867 листова књижне грађе на папиру (стара штампана књига, стара периодика, рукописна књига на папиру и пергаменту, рукописни документи)
- 901 јединица некњижне грађе на папиру (плакати, планови, графике, цртежи, фотографије, мапе, повеље...)
- 124 повеза (полуплатнена, кожна, полукожна, брош, византијска...)

Конзервација књижне грађе

НБС (посебни фондови, легати, стара и ретка књига, основни фонд, рукописна књига)	2.976 л
Филозофски факултет (стара и ретка књига)	136 л
Народни музеј Крагујевац (стара и ретка књига)	86 л
Музеј Крајине Неготин (стара и ретка књига)	1.167 л
Народни музеј у Београду (стара и ретка књига)	2.247 л
Библиотека града Београда (стара и ретка књига)	1.655 л
Народни музеј Аранђеловац (стара и ретка књига)	1.477 л

Народна библиотека Вук Караџић Баточина (стара и ретка књига)	82 л
Манастир Хиландар (рукописна књига)	1.106 л
Архив САНУ (рукописне архивалије, стара штампана књига, документи, легати)	2.935 л

Конзервација некњижне грађе

Музеј 21. октобар Крагујевац (збирка архивалија: пословне књижице, личне карте, поруке стрељаних, фотографије, калфенска писма, сведочанства...)	771
Народни музеј Ниш (документа, повеље)	6
Музеј примењене уметности (фотографије)	27
Народни музеј Чачак (цртежи)	5
Музеј Српске православне цркве (повеље)	2
НБС (збирка графика и плаката)	64
Музеј позоришне уметности (збирка плаката)	26
МСУ (збирка графика и цртежа)	Стерилизација целокупне збирке графика и уметничке инсталације „Топлина“

Повези

Књиге НБС (легати, стара и ретка књига, рачуноводствене)	43 (тврди и брош повези, кожни, минијатурне књиге)
Народни музеј Аранђеловац (стара и ретка књига)	15 књига (тврди, кожни)
Музеј Крајине Неготин (стара и ретка књига)	26 (брош, тврди, полукожни)
Архив САНУ (стара штампана књига)	21 (брош и тврди) + заштитне кутије (20 ком)
Народна библиотека „Вук Караџић“ Баточина (стара и ретка књига)	1 (тврди)
Народни музеј у Београду (стара и ретка књига)	15 (тврди)
Филозофски факултет (стара и ретка књига)	1 (византијски) + заштитна кутија
Манастир Хиландар	2 византијска + заштитне кутије

3.2.2.2. Пружање стручне помоћи

У 2018. години стручни тим Одељења за заштиту, конзервацију и рестаурацију извршио је више прегледа фондова књижне и некњижне грађе: Архива Шумадије, Народне библиотека „Вук Караџић“ Крагујевац, Народног музеја Зајечар, Музеја историје Југославије, Криминалистичко-полицијске Академије (фонд Арчибалда Рајса), Архива СПЦ, Музеја Николе Тесле, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“, Министарства спољних послова (збирка међународних уговора). Предложене су мере техничке заштите прегледане старе и ретке библиотечке грађе, извршена су и микробиолошка тестирања присуства активних микроорганизама на површини папира у циљу утврђивања степена биолошке детериорације.

3.2.2.3. Обука студената ФПУ

Студенти Факултета примењених уметности, одсек конзервација, имали су стручну праксу (теоријска и практична обука) у конзерваторској лабораторији Народне библиотеке Србије, у оквиру пролећног и јесењег семестра 2018. године. Обучавано је девет студената четврте године конзервације и три студента мастер студија конзервације на ФПУ, под менторством начелника Одељења Жељка Младићевића.

Пројекат набавке система за стерилизацију

Одељење за заштиту, конзервацију и рестаурацију реализовало је пројекат по конкурс Министарства правде, тако да је у 2018. години на основу овог пројекта набављен савремен систем за стерилизацију грађе на папиру и пергаменту методом аноксије (систем Нитрекс).

Стерилизација збирке графика и цртежа Музеја савремене уметности извршена је у самим депоима Музеја, чиме је конзерваторска служба наставила да обавља послове стерилизације на терену помоћу система аноксије. Треба поменути да је овом приликом стерилисана уметничка инсталација „Топлина“, распоређена у више дрвених сандука великих димензија, што је био посебан изазов за тим конзерватора.

3.3. Виртуелна библиотека Србије

3.3.1. Рад с библиотекама чланицама система ВБС

Годину 2018. посебно су обележиле активности:

1. У оквиру припрема за укључивање Нормативне контроле личних имена аутора као саставног дела сегмента Каталогизација, одржано је укупно 65 курсева за 839 библиотекара у оквиру 2 новопостављене обуке: *COBISS3/Каталогизација са нормативном контролом* и *COBISS3/Каталогизација – ажурирање CONOR*, уз лиценцирање 12 предавача.

2. У оквиру раније постављених курсева за рад у окружењу COBISS3, одржано је 17 курсева за 261 учесника, у укупном трајању од 61 дана. Додељено је нових 56 лиценци за креирање записа за монографске публикације (основна лиценца), 42 за аналитичку обраду, 44 за некњижну грађу, 45 за серијске публикације, 36 за континуиране изворе, 7 за антикварну грађу. Укупно у систему активно ради 1.356 библиотекара (од 2003. год. регистровано је било 1.889), од тога активних лиценцираних каталогизатора је 810

(укупно 915 је било са лиценцом за COBISS3, а 1.034 за COBISS2). Каталогизатори који немају лиценцу за креирање записа, имају привилегије за преузимање записа и/или имају привилегије за рад у сегменту Позајмица.

3. Модул COBISS3 Позајмица инсталиран у 18 библиотека, од тога, за 9 библиотека урађена је конверзија из C2 у C3 окружење. 7 библиотека је у поступку инсталације и преласка у окружење COBISS3 Позајмице. Крајем 2018. године укупно 105 библиотека користи сегмент COBISS3 Позајмица.

4. Наставља се коришћење сервиса – апликације mCOBISS (верзија Android) за паметне телефоне и таблете за COBISS.SR је у порасту.

5. У базу података ELINKS.SR у систем COBISS.SR наставило се са уносом записа за повезивање библиографских записа са одговарајућим дигиталним објектима у оквиру три пакета: Дигитална Народна библиотека Србије, SCINDEKS и Велики Рат.

6. У току 2018. године, у систем узајамне каталогизације COBISS.CP укључено је 12 нових библиотека, тако да је крајем године систем повезивао електронске базе за 204 библиотеке, са 1.356 активних корисничких имена (user-a) библиотекара.

Уз инсталацију 12 нових локалних електронских каталога, обављени су и стандардни иницијални послови за сваку нову библиотеку у систему: израђени су записници о стању фонда, додељене су одговарајуће привилегије за рад у систему новоукљученим библиотекарицама, после одговарајуће стручне обуке (привилегије за преузимање записа из узајамног каталога и за рад са холдинзима; провера стручности и лиценцирање за креирање библиографских записа, следи после курса COBISS3/Каталогизација – почетни). Пружена је стручна помоћ контакт особама за COBISS (у свакој библиотеци), код креирања иницијалних параметра, шифрарнка и маски (са избором поља и потпоља) и корисничких налога са одговарајућим привилегијама. За 12 нових чланица инсталиране су базе холдинга у COBISS3 окружењу.

У току 2018. године, 18 библиотека су увеле аутоматску циркулацију публикација на COBISS3 платформи у реалном окружењу, што обухвата аутоматско задуживање и раздуживање, као и резервацију преко ОПАС-а. То подразумева да су одговорне особе библиотеке похађале курс COBISS3/Позајмица, верификовале Записник о позајмици, потписале Изјаве о заштити личних података и доставиле списак привилегованих библиотечких радника за одређене операције у оквиру коришћења COBISS модула Позајмица.

Извођење Инветара помоћу аутоматизованог пописа фонда у систему COBISS, завршено је за 1 библиотеку, а за 5 библиотека је у фази реализације.

Сегмент Набавка на COBISS3 платформи користи 5 библиотека, а сегмент Међубиблиотечка позајмица 6 библиотека. У току 2018. године није било нових укључивања.

У статусу укључивања у систем COBISS.SR је 9 библиотека (не бројимо оне библиотеке које су у том статусу већ дужи период, својом вољом).

Све ове установе су потписале уговор о приступању систему COBISS.SR. Стручњаци из ВБС-а обилазе библиотеке како би стекли увид у стање њихових фондова и израдили стандардне Записнике, са свим релевантним параметрима потребним за инсталацију њихових локалних каталожких електронских база. Са активним учешћем у систему COBISS.SR, кренуће кад заврше обавезну минималну стручну обуку за рад³⁵ у систему (обука за преузимање записа из узајамног каталога и рад са холдинзима).

Рад са библиотекама чланицама Виртуелне библиотеке Србије обухвата многе сегменте, од решавања проблема у раду рачунарске мреже, до стучне помоћи у обради специјалне библиотечке грађе. Овде се наводе само основне свакодневне активности груписане по областима ангажовања:

1. Активно учешће у додели лиценци каталогизаторима из библиотека чланица ВБС система, после завршеног COBISS курса, обухвата како сталну комуникацију с библиотекарима који су у поступку стицања лиценце, тако и комуникацију с члановима Комисије који оцењују квалитет пробних библиографских записа и повезаних нормативних записа за лична имена аутора и доносе одлуку о додели лиценце. У 2018. додељено је 56 COBISS лиценци, што значи да су стручњаци ЦУК-а радили са сваким од тих библиотекара индивидуално, на провери квалитета урађених тестних библиографских записа и на пружању разноврсне стручне помоћи ради превазлажења почетних тешкоћа у раду. До краја 2014. године било је додељено укупно 1034 лиценци за рад у систему COBISS2, а 915 после потврда лиценци за рад у окружењу COBISS3. На крају 2018. године 810 библиотекара поседује активну основну лиценцу.

2. Одржавање Портала образовања COBISS.CP подразумева скоро свакодневно ажурирање података: постављање термина за наредне COBISS курсеве, унос података о новим каталогизаторима и ажурирање података о већ постојећим лиценцираним каталогизаторима и њиховим корисничким налозима у систему, пријем Захтева за лиценцу и Захтева за корисничко име и Изјава о заштити личних података.

3. Стално се врше ревидирање и измене постојећих записника о стању фонда за сваку библиотеку посебно, и то приликом важнијих измена у библиотечкој пракси.

4. Свакодневно се уносе измене у COLIB базу (база о библиотекама чланицама).

5. Пружа се стручна помоћ свим библиотекарима у систему, у вези превазлажења проблема у раду у свим сегментима аутоматизоване библиотечке праксе, а највише у вези састављања израде и штампања разних исписа (инвентарске књиге, налепнице с бар-кодovima, библиографије и статистике) и указивање на могућности у раду са COBISS модулом позајмице.

Административни послови су углавном обухватили обавештавање о постављеним допунама електронских приручника, прикупљање Изјава установа/библиотека о поштовању правила употребе ISSN података при преузимању записа из ISSN регистра, контролу испоручених фактура и уплата библиотека за чланство у систему узајамне каталогизације, састављање уговора за библиотеке будуће чланице, слање разних обавештења библиотекама чланицама у вези разних новина у програмској опреми и промена у режиму рада.

Састанци и преписке у вези укључења у ВБС систем са представницима разних типова библиотека, односно установа којима оне припадају, одвијају се скоро свакодневно па се више не евидентирају.

Учешће у разним стручним пословима како би се омогућило ефикасније коришћење узајамног и локалних каталога:

1. Ангажовање у вези редакције нормативне базе личних имена CONOR.SR;
2. Рад на библиографијама углавном је обухватао учешће у комисијама за договор око принципа израде сваке библиографије посебно, као и за инсталацију њихових програмских модула и решавање проблема који се јављају приликом генерисања исписа.

3. Учешће у раду Обједињене комисије ВБС за каталогизацију;
4. Свакодневна стручна помоћ активним члановима система узајамне каталогизације пружа се путем електронске поште, телефона, портала www.edukacija.vbs.rs или у директном контакту (HELP DESK). Због великог значаја ове врсте комуникације, сваки од многобројних контаката се архивира, а у току 2018. године документовано је 14.456 решених захтева.

COBISS курсеви

Организовано је укупно 82 COBISS курса, уз припрему наставног материјала и обезбеђивање техничких услова. Курсевима је присуствовало 1.100 полазника, (трајање 126 дана). На неким курсевима су запослени у Центру за узајамну каталогизацију били предавачи, на неким су асистирали, а на неким су били полазници. За извођење ових курсева припремају се семинарске базе за сваки појединачни курс, и то посебно за предаваче и за полазнике. Лиценцирање каталогизатора одвија се у две базе које се разликују по поставци језика и писма главне ауторске одреднице. Један део курсева одржан је у више градова у Србији.

Бројчани показатељи одржаних COBISS курсева

Назив курса	Број одржаних курсева	Трајање курса	Укупно дана	Број полазника
Прелазак на СЗ/Каталогизацију са нормативном контролом	58	1 дан	58	751
СЗ/Каталогизација – ажурирање CONOR	7	1 дан	7	88
СЗ/Преузимање записа и фонд	4	3 дана	12	64
СЗ/Позајмица	2	3 дана	6	32
СЗ/Фонд – серијске публикације	2	2 дана	4	32
СЗ/Каталогизација – почетни	3	5 дана	15	44
СЗ/Каталогизација – напредни	4	5 дана	20	64
СЗ/Набавка – монографије	1	3 дана	3	9
Инвентар	1	1 дан	1	16
Укупно	82		126	1.100

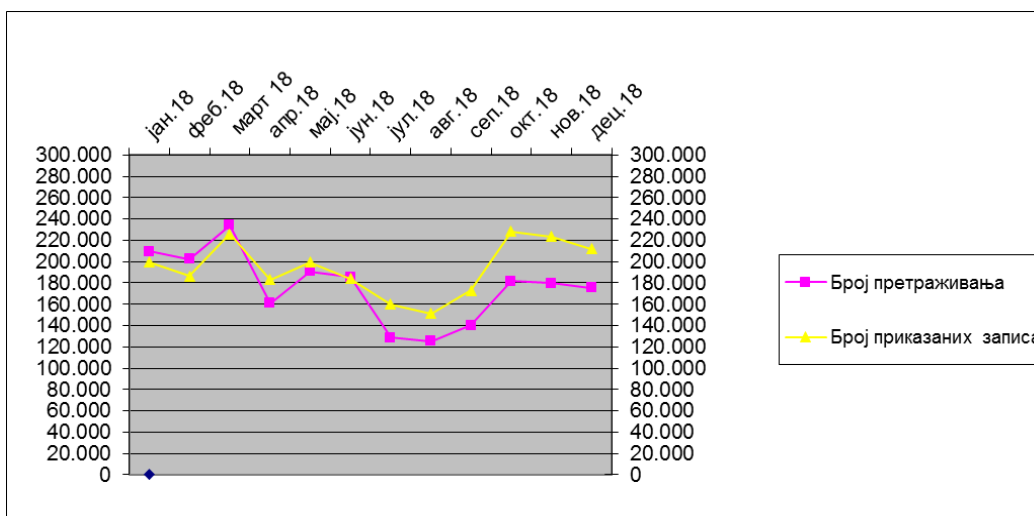
3.3.2 Текуће одржавање и коришћење система

Посао око експлоатације база података се углавном сводио на селектовање одговарајућих библиографских записа по неком од многобројних критеријума претраживања, њихово експортовање у неком од формата и њихова обрада у складу с потребама. Тако се генерисала и Ранг листа издавача, са графиконима кретања издавачке продукције за различите временске периоде и типове библиотечке грађе. За израду статистика које се шаљу Републичком заводу за статистику експортовали су се записи

који су се односили на домаћу издавачку продукцију у претходној години. За потребе ISBN агенције, вршило се експортовање и сређивање података из базе издавача COBISSIS.BN, за генерисање бар-кодова као и њихово слање Међународној ISBN агенцији у Лондону.

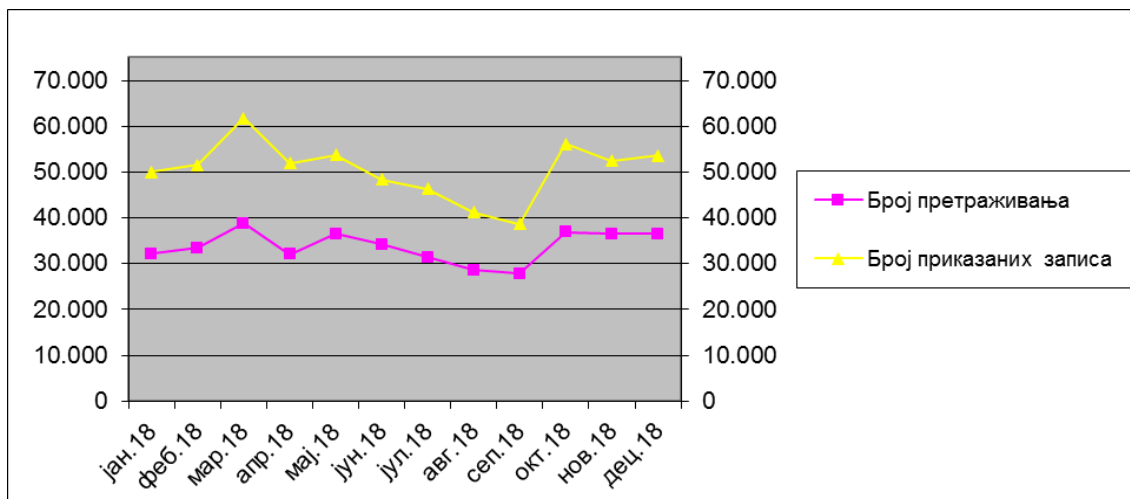
Редакција узајамне базе, као и локалних електронских каталожких база библиотека чланица система, односила се на аутоматско проверавање дупликата записа у систему и консултација са каталогизаторима око њиховог разрешавања. На основу појединачних захтева корисника и каталогизатора, вршена је провера измена података у конкретним записима, а у ретким тренуцима лоше комуникације између појединих сервера у систему, разрешавали су се и библиографски записи који се нису повезали са узајамним каталогом, већ су остали на локалном нивоу.

Запажа се тренд сталног пораста броја корисничких захтева према Узајамној електронској каталожкој бази, а смањење приступа локалним каталожким базама. Тиме корисници указују на оправданост концепције система узајамне каталогизације са онлајн узајамним каталогом који обухвата извештавање о фондовима у библиотекама чланицама. Приложена прва два графика приказују редом статистику броја приступа, претраживања и приказаних библиографских записа преко WEB OPAC-а, на месечном нивоу, за узајамни каталог и за електронски каталог Народне библиотеке Србије. Уз оба графика, приложене су и табеле за приказивање процента повећања или смањења бројчаних показатеља коришћења каталожких база података у односу на прошлу годину. Трећим графиком је приказана статистика коришћења целог Система узајамне каталогизације Републике Србије на месечном нивоу од 2003. године. Његовом глобалном анализом, увиђа се велики пораст броја корисничких претрага по свим локалним каталозима система заједно. Ако коришћење каталожких база посматрамо на месечном нивоу, максимални број прегледаних записа је био 588.626, у марту 2011. године, а што се тиче броја претрага, максимум од 528.023 је постигнут у новембру 2013. године.

Статистика коришћења Узајамног каталога COBI.SR

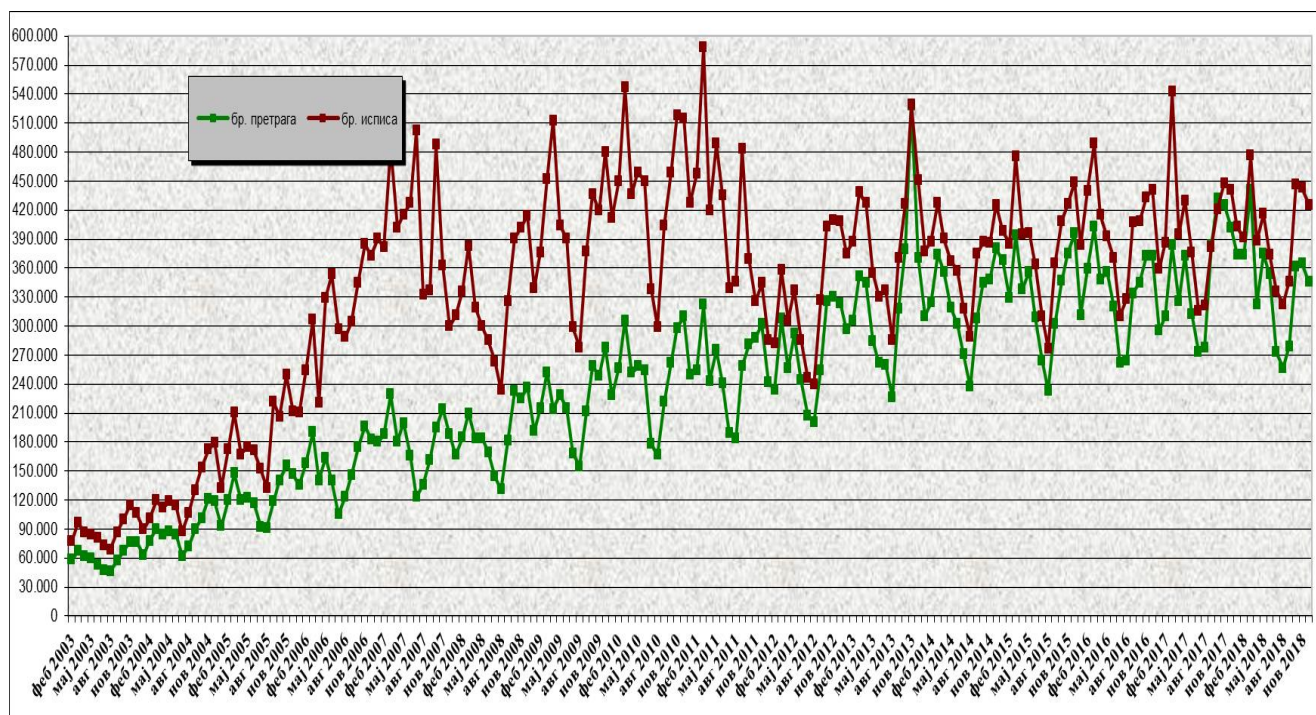
	2017.	2018.	процент повећања у односу на 2017.
бр. претрага	2.108.345	2.114.127	0,27 %
бр. приказаних записа	2.320.330	2.325.775	0,23 %

Статистика коришћења локалног каталога COBISSNBS

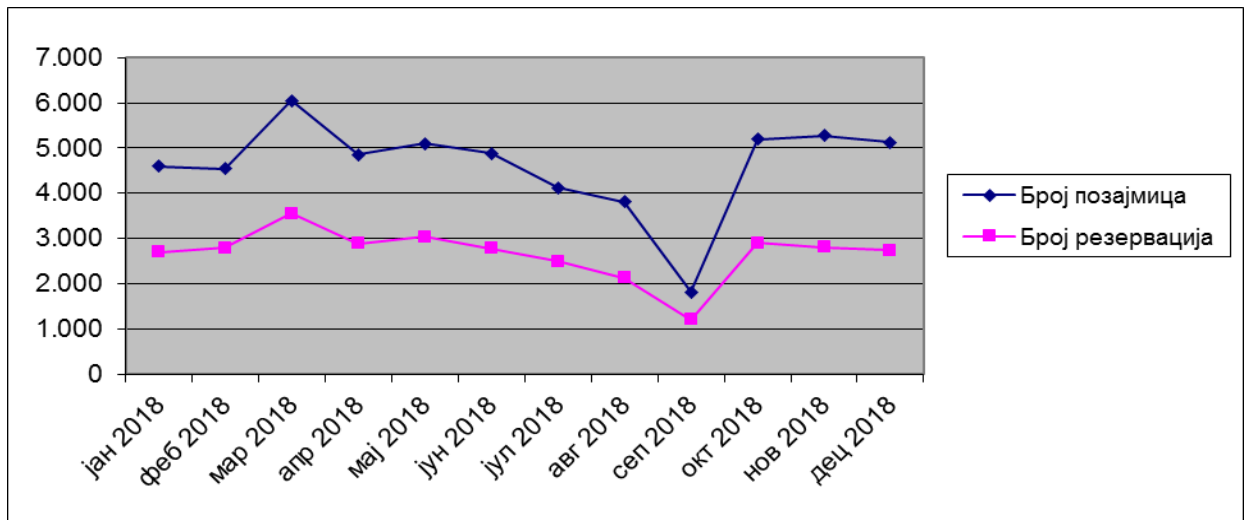
	2017.	2018.	процент смањења у односу на 2017.
бр. претрага	423.338	404.476	4,46%
бр. приказаних записа	618.781	605.632	2,14 %

Укупан број претрага електронских каталога са ВБС веб-странице, на годишњем нивоу, у 2018. години, био је 4.120.920, а број приказаних записа 4.769.058.

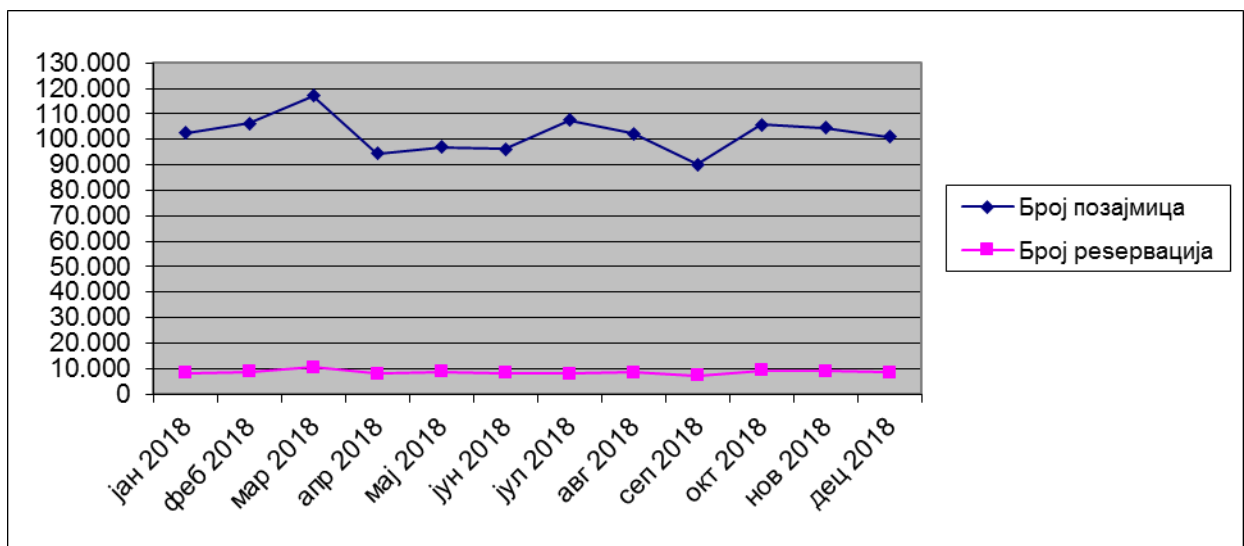

Статистика коришћења целог Система узajамне каталогизације Републике Србије

Коришћење модула COBISS3 Позajмица, за аутоматско задуживање и раздуживање библиотечке грађе, вођење базе чланова библиотеке, као и генерисање статистика о трансакцијама и коришћењу библиотечке грађе, све је заступљеније у библиотекама. Доња два графика приказују статистику везану за примену овог програмског модула на месечном нивоу.

Статистика коришћења модула Позајмица у Народној библиотеци Србије

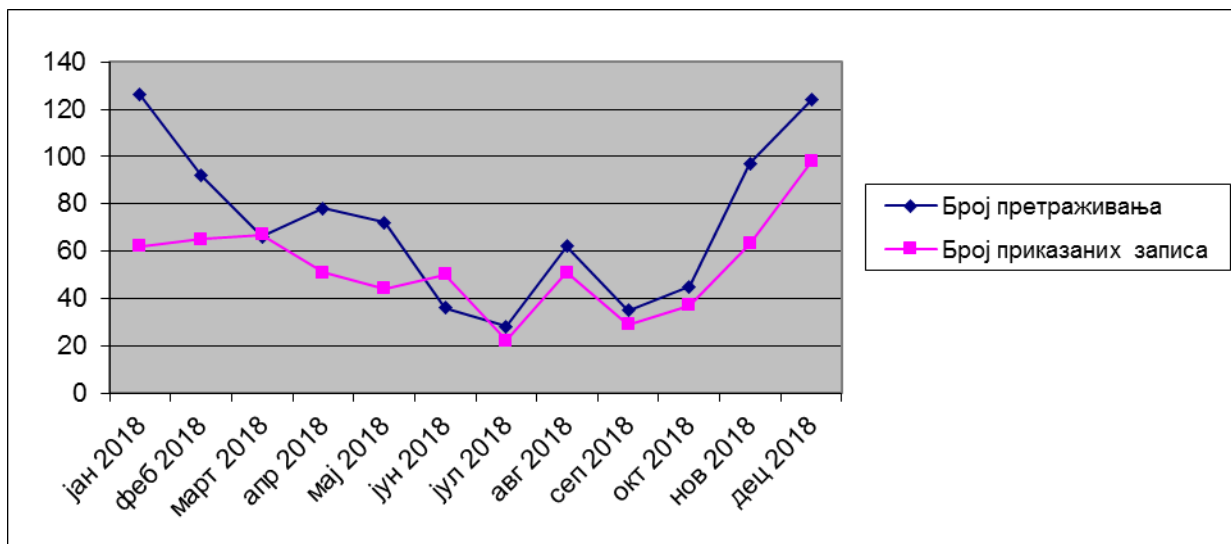

Статистика коришћења модула Позајмица у свим библиотекама чланицама заједно

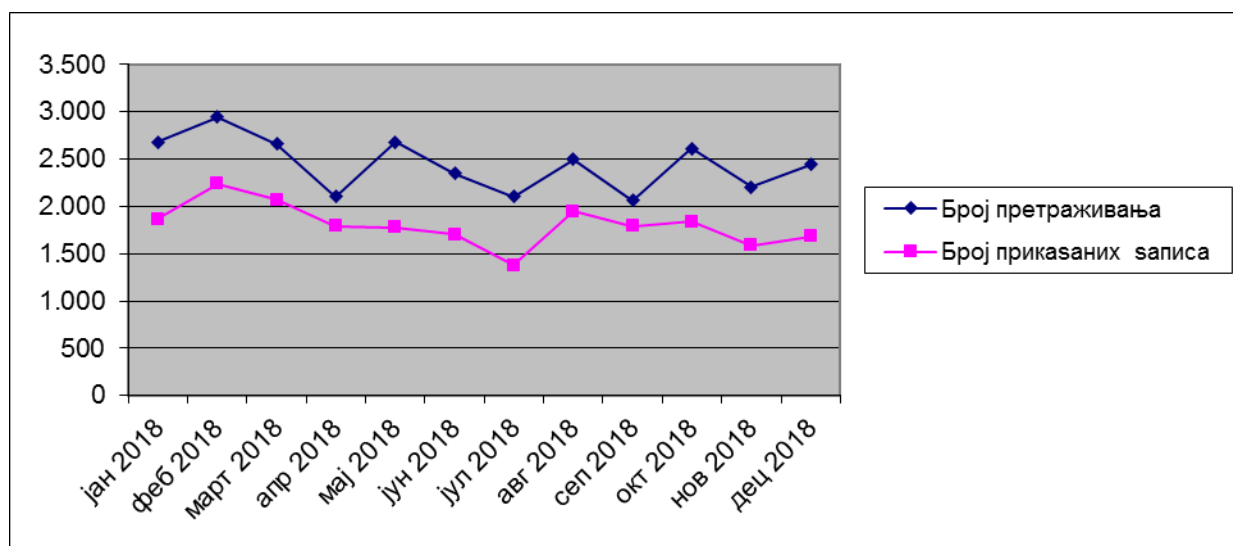
У току 2018. године, укупан број позајмљивања библиотечке грађе у Народној библиотеци Србије, коришћењем програмског модула *COBISS3 Позајмица*, износио је 55.352, а корисници су обавили 31.996 резервација коришћењем библиотечког сервиса *Моја библиотека*. Ако посматрамо све библиотеке Система узајамне каталогизације Републике Србије, обављено је 1.224.590 позајмица, односно 102.347 резервација.

Корисницима интернета је од 2016. године доступна Андроид апликација *mCOBISS*, која представља верзију COBISS/OPAC-а прилагођену мобилним уређајима. У току 2018. године, корисници су преко мобилних уређаја обавили 861 претраживање електронског каталога Народне библиотеке Србије, при томе су прегледали 639 библиографских записа. Ако посматрамо све електронске каталожке базе система, обављено је 29.340 претрага, а прегледано је 21.673 записа.

Коришћење mCOBISS апликације у Народној библиотеци Србије

Коришћење mCOBISS апликације у свим библиотекама чланицама заједно

3.4. Развој и одржавање рачунарско-информатичког система

3.4.1 Кадрови

Кадровски проблем у Одељењу за развој рачунарско-информатичког система се све више продубљује, јер је НБС у протекле две године остала без седам кључних ИТ стручњака, а поштујући забрану запошљавања у јавном сектору, није у могућности да запосли нове стручњаке. Помоћ запослених ИТ стручњака на одређено време много значи, првенствено у одржавању радних станица и периферне опреме, али администратори рачунарске мреже и база података би морали да буду стално запослени због праћења континуитета надоградње целокупног система и због поверљивости и безбедности података који се у њему сакупљају и одржавају. Уз несебично залагање и добру организованост малобројног ИТ тима од двоје стално запослених и троје на одређено

време, одговара се основним потребама Информационог система. Запослени у Одељењу су организовали дежурства ван радног времена, а за интервенције по захтеву колега из Народне библиотеке Србије користе тикетинг систем. У току 2018. године, успешно су решили 918 разноврсних проблема на основу послатог захтева у оквиру овог система. Ипак, постоји бојазан да у оваквим околностима недостатка специјализованих ИТ стручњака, у некој критичној ситуацији неће доћи до адекватне и благовремене реакције у заштити неког сегмента рачунарско-информатичког система. При том, због недостатка финансијских средстава, НБС није била у могућности да обезбеди редовно копирање база података на некој удаљеној локацији.

3.4.2 Одржавање локалне рачунарске мреже

У оквиру јавне набавке *Надоградња и реконфигурација локалне рачунарске мреже у административном делу зграде Народне библиотеке Србије*, техничка екипа фирме МДС Информатички Инжењеринг – Београд започела је са извођењем радова на реконфигурацији рачунарске мреже на ниском и високом приземљу и доставила је Пројекат изведеног стања на локалној рачунарској мрежи са детаљном шемом оптичких веза између чворишта, веза у самим чвориштима и распоредом утичница по просторијама.

На основу спроведене јавне набавке *Услуге обнове произвођачких сервиса и одржавања за NETAPP storage и одржавање HP опреме*, обновљен је уговор с фирмом Дигит. Овим уговором се регулише отклањање кварова и неправилности у раду HP и NetApp опреме и замена неисправних делова у периоду важења уговора, у року од не више од 6 сати од писменог захтева Наручиоца.

Спроведена је јавна набавка *Продужетак права коришћења и куповина нових лиценци за ИТ сектор*, на основу које су обновљене и докупљене лиценце за VmWare, Microsoft, Adobe и Abbyu FineReader.

Редовно су се изводили бекапови одређених сервера у НБС, који се састоје snapshot-ова. Ови бекапови се изводе ручно, коришћењем бесплатног софтвера Weam backup. На недељном нивоу, изводе се бекапови за Активне директоријуме, Zimbra мејлове и Рачуноводствене програме. Месечне резервне копије се односе на Дигиталну библиотеку, Кадровску евиденцију, електронски обавезни примерак, Регистар старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја, Веб-сајт НБС и Кобсон.

3.4.3 Антивирусна заштита и други видови безбедности

Као и претходних година, Народна библиотека Србије користи ESET антивирусни програм. У току 2018. године, урађена је миграција ESET сервера на нову верзију, као и додатна подешавања и оптимизација ESET Remote Administrator-а (верзије 6.5) и ESET Endpoint Antivirus-а (верзије 6.6). Започета је инсталација клијентске апликације ESET Endpoint Antivirus-а вер. 6.6 даљински, а по потреби, и ручним путем код запослених.

У више наврата, успешно је отклоњена опасност по безбедност рачунарске мреже услед напада вируса malware-а ConiMiner и малициозних порука са више мејл адреса.

Стари уређај за праћење саобраћаја и безбедност мреже – ASA5516 замењен је новим.

3.4.4 Серверска инфраструктура

У оквиру Система узајамне каталогизације на COBISS платформи, урађена је миграција старе инфраструктуре са ALPHA сервера на нову виртуелну серверску инфраструктуру. За потребе разних библиотечких сервиса, који за основу користе

електронске каталожке базе података, одржан је LDAP протокол, а OAI/PMH протокол је инсталиран над локалним базама података Народне библиотеке Србије, Дом културе Студентски град, Универзитетску библиотеку „Светозар Марковић“ у Београду и факултете Универзитета у Новом Саду: Филозофски факултет, Академија уметности и Медицински факултет. Преко OAI/PMH протокола, Народна библиотека Србије је обезбедила Министарству културе и информисања преузимање њене електронске каталожке базе за потребе формирања Националног агрегатора за дигиталне податке културног наслеђа.

3.4.5 Рачунари и периферна рачунарска опрема

На основу јавне набавке *Набавка добара – ИТ и пратеће опреме*, за Одељење за развој дигиталне библиотеке и микрофилмовање, купљено је: 4 лаптопа, 11 десктоп рачунара, 17 монитора и 2 професионална скенера у боји формата А3. Рачунарска инфраструктура је дограђена једним додатним NetApp дисковним системом, једним мрежним мултифункцијским штампачем и професионалним ZEBRA штампачем платифицираних картица. Електронска учионица је опремљена новим пројектором и пројекционим платном.

4. ИСТРАЖИВАЊЕ И РАЗВОЈ

Истраживачки и научно-истраживачки рад у библиотекарству и информационим наукама, археографији, библиографији, дигиталној хуманистици и другим, сродним областима, континуирано се одвијао у оквирима интерних, међуинституционалних и међународних пројеката, али и захваљујући појединачном прегалаштву, интересовању и ангажману запослених.

4.1. Пројекти и пројектно организовани послови

4.1.1. Опис рукописних и старих штампаних књига у земљи и српских у иностранству

Све стручне активности Археографског одељења проистичу из пројекта „Опис рукописних и старих штампаних књига у земљи и српских у иностранству“. Годину је, у позитивном смислу, обележило слање у штампу прве свеске археографског описа збирке Радослава Грујића из Музеја СПЦ, иначе вишедценијског подухвата, затим, почетак систематског рада на научној реконструкцији старе, уништене збирке, обрада Збирке старе штампане књиге у локалној бази података и плодносна посвећеност запослених личном научноистраживачком раду.

У оквиру израде археографског описа Приновљене збирке НБС, извршена је редакција старих или израда нових описа језика и писма 21 рукописне књиге и редакција кодиколошког описа и описа садржине свих октоиха из збирке.

Технички је припремљена и објављена 39. свеска *Археографских прилога* (за 2017). Завршен је уређивачки и рецензентски процес у склопу припреме за објављивање 40. свеске.

Завршен је прелом текста и послата у штампу публикација: Владимир Мошин, Љупка Васиљев, Димитрије Богдановић, Мирослава Гроздановић Пајић, *Рукописи Музеја Српске православне цркве: Збирка Радослава М. Грујића*. Књига прва. *Археографски опис*. Свеска прва, Београд 2017.

4.1.2. Ретроспективна библиографија

Рад на ретроспективној библиографији састојао се у изради допуна и регистара за првих 20 томова библиографије српске књиге 1868–1944, чиме ће се окончати вишедеценијски рад на овој библиографији. Такође, настављен је рад на библиографији српске књиге 1801–1867, као и на другом тому библиографије српске периодике 1768–2005.

I СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА : КЊИГЕ 1868–1944. Допуне Т. 21.

Припрема грађе	Број јединица
Редакција обрађених јединица	8449
Предметни регистар – редакција	4300
Ауторски регистар – редакција	2350
Број извршилаца – редактора	4 (четири)
У току године публикација је довршена, што је укључивало и писање предговора (Марија Богдановић, Жарко Војновић), као и неколико циклуса коректуре и интервенција у самом прелому; коначно је предата за штампу.	

II СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА : КЊИГЕ 1801–1867

Врста посла	Број јединица
Редакција обрађених јединица	1123
Ауторски регистар	5800
Насловни регистар	6109
Предметни регистар	7296
Регистар издавача и штампара	9897
Број извршилаца – редактора	1+3 (четири)

III СРПСКА БИБЛИОГРАФИЈА : ПЕРИОДИКА 1768–2005

Врста посла	Број записа
Редакција записа у локалној бази НБС	1156
Редакторска коректура и провера извора	337
Број извршилаца – редактора	2 (два)

IV CONOR

Врста посла	Број јединица
Редакција	253
Број извршилаца – редактора	2 (два)

4.1.3 Архивска грађа о Народној библиотеци Србије

Настављен је попис архивске грађе НБС за 1957. годину, и то, регистратора А 189 - А 190. Садржински су обрађена 282 документа на укупно 764 странице.

4.1.4 Дарија Србија

Дарија Србија (DARIAH-RS) се, као део паневропске Дигиталне истраживачке инфраструктуре за уметности и хуманистику, бави осмишљавањем, имплементацијом и промоцијом истраживања, пројеката, алата и најбољих искустава на пољу дигиталних уметности и дигиталне хуманистике у Републици Србији и у ширем европском контексту. Србија је оснивачка чланица европског конзорцијума DARIAH-ERIC, заједно са још 14 земаља Европе, од 2014. године. Институционални представник Србије је Министарство културе и информисања, а институционални координатор је Центар за дигиталне хуманистичке науке. Народна библиотека Србије подржава овај пројекат као партнерска институција.

4.1.5 Европски пројекти

4.1.5.1 Процват писмености

Пројекат Процват писмености је суфинансиран из програма CEF-Telecom, а намењен је развоју портала Европеана, <https://www.europeana.eu/portal/en>. У пројекту учествује 12 партнера, углавном националних библиотека земаља ЕУ (и Србије) као и сама Европеана. Трајање пројекта обухвата 18 месеци, од септембра 2017. године до фебруара 2019. године.

Током 2018. године, обављане су планиране пројектне активности: скенирање грађе коју је одабрао пројектни тим, припрема едиторијала: блогова, виртуелних изложби и галерија, рад на развоју тематских збирки: Новине (претраживе), <https://www.europeana.eu/portal/en/collections/newspapers> и Рукописна грађа, <https://www.europeana.eu/portal/en/collections/manuscripts>. Рад на пројекту праћен је месечним виртуелним састанцима, који су одржавани сваке прве среде у месецу са почетком у 12 сати.

Ниједан едиторијал из НБС није објављен у 2018. години, јер су сви прилози базирани на новим дигиталним објектима, који, због проблема са агрегацијом у самој Европеани, нису још увек објављени на порталу Европеане. Један од главних циљева едиторијала јесте да промовише дигиталне садржаје доступне на овом порталу. Следи листа прилога из НБС који се, за сада, налазе у отвореном приступу, као Гугл документи.

- Блог Ане Стевановић: The Trailblazer – Jelena Dimitrijević, Serbian female author,
- Блог Ане Стевановић: Milorad Rajčević – The Traveller,
- Прилог за изложбу Ане Стевановић и Саше Илића: Vuk Stefanović Karadžić disturbance (превод на енглески Татјана Домазет),
- Галерија коју је приредио Мирослав Лазић: Between East and West, Tradition and Innovation: the Visual and Graphic Decoration of Serbo-Slavonic Cyrillic Books (1494–1638),
- Блог и галерија које је приредио Саша Илић: Babylonian language disturbance (превод на енглески Татјана Домазет),
- Блог Душана Никодијевића: Vožidar Knežević, Born to be Forgotten disturbance (превод на енглески Татјана Домазет).

4.1.5.2 Миграције кроз науку и уметност

Пројекат Миграције кроз науку и уметност је суфинансиран из програма CEF-Telecom, а намењен је развоју портала Европеана, <https://www.europeana.eu/portal/en>, кроз креирање тематске колекције о миграцијама у, низ и кроз Европу. У пројекту учествује 7

партнера, разнородне установе културе из ЕУ и Србије, као и сама Европеана. Трајање пројекта обухвата 18 месеци, од септембра 2017. године до фебруара 2019. године.

Током 2018. године обављане су планиране пројектне активности: скенирање грађе коју је одабрао пројектни тим, припрема едиторијала: блогова, виртуелних изложби и галерија, као и организација Дана прикупљања прича о миграцијама. Рад на пројекту праћен је месечним виртуелним састанцима, који су одржавани сваког првог уторка у месецу са почетком у 10 сати.

Од едиторијала су до сада објављена два прилога из НБС у оквиру пројектне изложбе People on the Move, <https://www.europeana.eu/portal/en/exhibitions/people-on-the-move> и то прилози о Милошу Црњанском (Тамара Бутиган Вучај) и о Ромима у Србији (Татјана Домазет). Припремљена је галерија фотографија о Ромима у Србији (Маша Милорадовић) и у припреми је блог о Милошу Црњанском (др Милена Ђорђевић).

Дани прикупљања прича о миграцијама одржани су 19. и 20. октобра у амфитеатру НБС. У овој активности учествовали су сви запослени у Одељењу, као и неколико колега који су поделили своје приче. Прикупљено је 18 прича грађана на тему мигрантских искустава, а све приче су објављене на порталу Европеана, <https://bit.ly/2SVxАНk>. Током овог догађаја, остварена је сарадња са Факултетом дигиталних уметности Универзитета Метрополитан, чији су студенти фотографисали догађај. Овај догађај је одржан у оквиру кампање ЕУ за подизање свести о значају и богатству културног наслеђа, под називом 2018. – Европска година културног наслеђа. Како је Министарство културе и информисања Републике Србије такође подржало ову кампању кроз организацију изложбе о дешавањима у оквиру кампање у Србији, наши Дани прикупљања прича о миграцијама били су представљени на овој изложби у Новом Саду (Свилара, 12-19. децембар 2018) и Београду (Народни музеј, 21-28. децембар 2018).

4.1.5.3 Заједничка култура у Европеани

Учешће у апликацији за нови пројекат Заједничка култура у Европеани, који се односи на унапређење агрегаторске инфраструктуре за Европеану. Апликација је поднета 15. маја, а у октобру месецу је Европска комисија одобрила суфинансирање пројекта, који почиње 1. јануара 2019. године уз учешће 24 партнерске институције из 20 земаља ЕУ и Србије.

4.1.5.4 Пројекат ADRI-NETBOOK

На позив италијанских колега, попуњени су формулари за апликацију за пројекат ADRI-NETBOOK у оквиру европског програма финансирања јонско-јадранске сарадње, ADRION 2014–2020. Документа НБС су послата 18. маја. Италијанске колеге су поднеле апликацију за пројекат 29. јуна.

4.1.6 Агрегатор за Европеану

Са словеначком ИТ компанијом Семантика остварена је сарадња на успостављању Агрегатора за Европеану, чији се интерфејс налази на адреси <http://agregator.nb.rs/>. Прва презентација одржана је у ЕУ Инфо центру 16. марта 2018, када је званично лансирана кампања Европске године културног наслеђа у Србији. Друга презентација одржана је на Скупштини Заједнице матичних библиотека Србије 16. новембра 2018, у амфитеатру НБС.

4.1.7 Отворени подаци

У Палати Србија је 29. јануара одржан састанак новоустановљене националне Радне групе за отворене податке, чији су чланови др Драгана Милуновић и Тамара Бутиган Вучај из Народне библиотеке Србије. Радом групе руководи Канцеларија за информационе технологије и електронску управу при Влади Републике Србије.

Направљен је план отварања података из НБС, а отворен је и налог на Порталу отворених података, <https://data.gov.rs/sr/organizations/narodna-biblioteka-srbije/#members>. Како је закључено да је једини спреман сет података DOI Serbia, предузети су први кораци да се овај сет нађе на порталу ОП.

4.1.8 Превод УДК таблица

Током 2018. тим стручњака из Народне библиотеке Србије, заједно са колегама из Библиотеке Матице српске и Универзитетске библиотеке “Светозар Марковић“ започео је рад на припреми ћириличног онлајн издања УДК таблица које ће бити доступне свим библиотекама у мрежи без додатних трошкова. Овим ће целокупна библиотечка стручна заједница решити дугогодишњи проблем и у одговарајуће тзв. стварне каталогне укључити садржаје идентификоване у складу са класификационим системом који прати светске трендове.

4.1.9 Збирке манастира Никољца

Извршен је преглед збирке манастира Никољца, смештене у Трезору, за потребе израде плана припреме за конзервацију и рестаурацију. Израђене су археографске припреме за конзервацију два рукописа из ове збирке (Никољац 21 и 22).

4.2 НБС ван НБС

4.2.1 НБС у манастиру Хиландару

У складу са Планом рада, настављена је куративна заштита Збирке рукописа, укључујући археографску припрему за конзервацију, али и каталогизација Збирке старе књиге (XVI–XIX века) што, после десетогодишњег прекида на пословима обраде, представља посебан успех. Стручњаци НБС су укључени и у израду првог хиландарског Годишњака, посвећеног манастирској рукописној збирци.

Током радних боравака у 2018, постигнути су следећи резултати:

- Израђене су археографске припреме за конзервацију три рукописне књиге (Хил 87, 124 и 300), затим, два кодиколошка описа и један документационо-конзерваторски лист.
- Обављена је заштита, конзервација и рестаурација књижног блока четири рукописне књиге на папиру (Хил 68, 176, 279 и 300); конзервирано је укупно 1.106 листова.
- Рестаурисана су два византијска повеза (Хил 614 и 647) и започета је рестаурација трећег.
- Спољни сарадник којег годинама уназад ангажује Задужбина манастира Хиландара а који делује у саставу екипа НБС, дигитализовао је четири конзервирана рукописа (Хил 68, 176, 270 и 279) начинивши укупно 2.806 електронских копија.
- Завршена је каталогизација сигнираних и инвентарисаних књига на црквенословенском (фонд 4) из Збирке старе књиге (XVI–XIX века) и започето је сигнирање и каталогизовање несигнираног и неинвентарисаног дела збирке.

Каталогизована је укупно 1.851 књига. Прегледано је и по језицима и хронолошки разврстано неколико стотина старих књига, донетих у манастир са других локација.

- Осмишљена је концепција и направљено више могућих избора грађе за потребе објављивања Годишњака за 2019. годину.

4.2.2 НБС у Сентандреји

На позив Библиотеке Матице српске, стручњаци НБС прикључили су се обради библиотеке епископа Арсенија Стојковића у Музеју СПЦ у Сентандреји. Збирка се састоји претежно од немачких, латинских и грчких књига, док је нешто мање руских и српских књига, штампаних између XVI и XIX века.

4.3 НБС у дигиталној сфери

4.3.1. Нова Дигитална Народна библиотека Србије (ДНБС)

Дизајн нове Дигиталне НБС, који је у сарадњи са стручњацима библиотеке израдио веб-дизајнер Амар Дацковић из фирме Астра Дизајн, завршен је и предат МИ САНУ у јуну 2018. Стручњаци МИ САНУ раде на програмирању унапређења у Дигиталној НБС и имплементирању новог дизајна.

Нови садржаји

Током 2018. године креиране су три нове тематске збирке: Процват писмености, http://www.digitalna.nb.rs/Wiki.jsp?setLang=sr&page=NBS%2FTematske_kolekcije%2Fprocvat_pismenosti (са 10 нових збирки), Миграције кроз науку и уметност (са 2 нове збирке), http://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/Tematske_kolekcije/migracije и Тихомир Ђорђевић, http://www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/Tematske_kolekcije/tihomir_djordjevic (са 3 нове збирке).

Подигнут је нови webbook за колекцију цртежа Ота Вагнера у оквиру збирке, Гравуре и ликовни материјали (албум са цртежима је наново скениран, након конзервације):

http://digitalna.nb.rs/wb/NBS/Gravire_i_likovni_materijali/Oto_Vagner/GM_174#page/0/mode/lup

Статистика приступа садржајима

Током 2018. године, Дигиталну НБС посетило је **55.874** јединствених корисника, што у просеку износи **153** корисника дневно.

Скенирање и обрада слика

	Број скенираних слика	Број обрађених слика
Укупно	48.254	106.116

Реименовање Политике

У оквиру иницијативе да се покрене тзв. Интранет Дигитална НБС, сви запослени у одељењу раде на реименовању скенираних страница *Политике*, за период од 1944. до 1987.

Статистика посета Дигиталној НБС у 2018. години

Преглед публике

Сви корисници
100,00% Корисници

01.01.2018. - 31.12.2018.

Преглед

Корисници
55.874

Нови корисници
55.029

сесија
129.927

Број сесија по кориснику
2,33

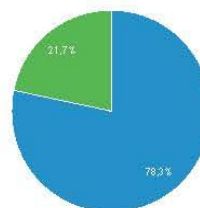
Прикази страница
1.010.491

Странице/сесија
7,78

Прос. трајање сесије
00:11:49

Стопа посета само једне
странице
33,26%

New Visitor Returning Visitor

Језик	Корисници	% Корисници
1. en-us	28.756	50,82%
2. sr	9.577	16,76%
3. sr-rs	8.377	14,66%
4. en-gb	2.829	4,95%
5. hr-hr	1.146	2,01%
6. sr-latn-rs	782	1,37%
7. hr	468	0,82%
8. de	490	0,75%
9. ru-ru	421	0,74%
10. de-de	401	0,70%

4.3.2 Е-фонд

Настављено је са тестирањем бета верзије апликације за дуготрајно чување дигиталног садржаја. Похрањено је 108 публикације које су оригинално публиковане на оптичким дисковима.

4.3.3 Архивирање web-а

Током 2018. године настављено је прикупљање интернет адреса домена који се баве Србијом и српским народом, а не користе национални домен .rs или .срб. До сада је прикупљено 1123 адресе.

4.4. Појединачни научни и стручни допринос

Стручњаци НБС високо су цењени у научној и стручној заједници. Као и претходних година, они су држали више десетина предавања по позиву, својим саопштењима су учествовали на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству, објавили су на десетине научних и стручних радова у публикацијама од међународног и националног значаја.

47

5. КА ЈАВНОСТИ

5.1. Издавачка делатност

5.1.1. Штампана издања

У 2018. години у НБС су објављене или припремљене за штампу 2 књиге које припадају стручној библиотекарској литератури, 3 каталога изложби, 2 редовна издања стручних периодичних гласила и 1 зборник радова.

- *Гласник НБС 2018.*
- *Археографски прилози бр. 40*
- *Каталогизација монографских извора (Основи каталогизације)* аутора Светлане Јанчић и Ане Савић
- *Предметна каталогизација. Предметни каталог аутора Љиљане Брковић*
- *Књижевна колонија – Рума 2017*, зборник радова
- *Лутам, још, витак, са сребрним луком...* (Легат Милоша Црњанског), каталог изложбе (двојезично, српско-енглеско издање)
- *Писати се могу само приватне вести: приватна кореспонденција током Првог светског рата*, каталог изложбе (двојезично, српско-енглеско издање)
- *Жене у српском Буре Јакишића*, каталог изложбе

У сарадњи са задужбином Десанке Маскимовић објављени су:

- ДЕСАНКИНИ мајски разговори (2017 ; Београд) Поезија Моша Одаловића : зборник радова / Десанкини мајски разговори, Београд, 26. септембар 2017. ; уреднице Зорана Опачић и Мирјана Станишић. - Београд : Задужбина "Десанка Максимовић" : Народна библиотека Србије, 2018. (Београд : Чигоја штампа). - 262 стр. ; 21 см. - (Десанкини мајски разговори ; књ. 35)
- 2. НЕНАДИЋ, Милан, 1947- Отмено а црно : изабране песме / Милан Ненадић. - Београд : Задужбина "Десанка Максимовић" : Народна библиотека Србије, 2018 (Београд : Чигоја штампа). - 160 стр. ; 21 см. - (Награда Десанка Максимовић ; књ. 23)

50

5.1.2. Електронска издања

У електронска издања НБС у ужем смислу речи (digitaly born) спадају једино, раније поменуте, текуће библиографије.

5.2 Наступи на сајмовима књига

Од 28. фебруара до 4. марта 2018. године одржан је XXV међународни сајам књига у Минску, Република Белорусија, на којем је Република Србија наступила у статусу почасног госта, под покровитељством Министарства културе и информисања Републике Србије, у техничкој реализацији Привредне коморе Србије и у програмској реализацији Народне библиотеке Србије. Логистичку подршку пружила је Амбасада Републике Србије у Белорусији. Штанд Републике Србије био је у знаку изложбе под називом „Српска књижевност у Првом светском рату“ ауторки Наде Мирков Богдановић и Милене Ђорђевић, у реализацији координатора овог пројекта Немање Калезића. За ту прилику израђен је двојезични, српско-белоруски каталог изложбе, у преводу на белоруски Дајане Лазаревић. Атракцију за публику представљао је ликовни рад Милана Милосављевића, који је на лицу места, посебним ликовним средствима, стварао портрете Иве Андрића и Десанке Максимовић.

Књижевност из Србије представљена је на овом Сајму кроз стваралаштво наших књижевника Горана Петровића, Злате Коцић и Бранка Стевановића, који су у Минску учествовали и на Међународном књижевном симпозијуму „Писац и време“, у оквиру којег је одржано „Српско књижевно вече“, где је бројна публика могла да их чује. Професор српског језика и књижевности Филолошког факултета у Минску Иван Алесејевич Чарота и Мирјана Станишић, дипломирани библиотекар саветник у НБС, одржали су предавање *Српско-белоруске књижевне везе - Десанка Максимовић и Јанка Купала*. Књижевност наше земље представљена је и кроз двојезични, српско-руски лексикон писаца – *Писци из Србије*, као и кроз капитална и вредна издања Народне библиотеке Србије и других издавача.

Што се других овогодишњих сајмова књига тиче, Народна библиотека Србије учествовала је на *63. међународном београдском сајму књига*, од 21. до 28. октобра, на којем је представила своју издавачку продукцију.

5.3 Откуп књига

Министарство културе и информисања Републике Србије расписало је *Конкурс за откуп књига публикација за библиотеке за 2018. годину*, који је био отворен од 1. до 30. марта 2018. године. Народна библиотека Србије је у вези са тим имала двоструку улогу:

- 1) улогу својеврсног сервиса Министарства, пружајући му логистичку подршку, у смислу да се већи део целокупне откупне процедуре одвијао у самој Народној библиотеци Србије, а у оквиру ње и у Одељењу за издаваштво и пласман књиге, чији је начелник и координатор овог пројекта у НБС;
- 2) улогу једне од 181 библиотеке, подељених у 6 категорија, која бира наслове које су издавачи понудили односно Комисија за откуп књига изабрала.

На конкурс је пристигло укупно 4.173 наслова од 242 издавача и дистрибутера.

Комисија за откуп књига Министарства културе и информисања Републике Србије, у саставу: Александар Јерков (председник), Предраг Ј. Марковић, Владимир Шекуларац, Часлав Копривица и Слободан Рељић, направила је шири избор, у који је уврстила 2.698 наслова од 209 издавача и дистрибутера.

Кроз овај откуп књига, чији је буџет износио 98.380.000,00 динара, Народна библиотека Србије је у 2018. години обновила свој фонд са 683 наслова, у 1.606 примерака, у новчаној вредности од 1.093.579,00 динара.

5.4. Програми из културе

Културна делатност НБС усмерена је на популаризацију и промовисање књига и читања и унапређење културног живота у Србији кроз различите активности и уметничке форме. Током 2018. године културна делатност се састојала из више циклуса и појединачних активности у НБС, као и у учествовању грађе и стручњака НБС у културним збивањима у организацији других институција.

5.4.1 Програми из културе у НБС

Одељење за програме из културе и протокол Народне библиотеке Србије у протеклој години реализовало је 127 програма (изложбених, едукативних, књижевно-трибинских и концертних). У циљу представљања богатог фонда националне библиотеке, Одељење је организовало изложбене и едукативне програме у сарадњи са Одељењем за археографију, Одељењем посебних фондова, Одељењем за развој дигиталне библиотеке и микрографију, Одељењем за међународне пројекте и сарадњу и Одељењем за издаваштво и пласман књиге. Организоване су дечје радионице за ученике основних и средњих школа, у циљу едуковања омладине о значају фонда Народне библиотеке Србије, као и радионице калиграфије на којима су представљени најзначајнији стари српски рукописи Одељења за археографију.

5.4.1.1 Изложбе

Уочи прославе Дана Народне библиотеке Србије отворена је изложба „Успомене и графички дизајн – буди уметник“ поводом пола века стваралаштва истакнутог графичког уметника мр Миодрaга Бате Кнежевића. На изложби је представљена богата збирка уметникових плаката и ликовних радова које је 2012. године национална библиотека добила на поклон и обогатила збирку плаката Одељења посебних фондова. Због великог интересовања јавности, изложба је била отворена шест месеци, чиме је забележена и рекордна посећеност и изложбе и пратећих програма који су били организовани у сарадњи са уметником.

У оквиру обележавања Дана сећања на страдање Народне библиотеке Србије, а поводом првог излагања књиге *Горестни плач* представљена су сва дела Захарија Орфелина из фонда Народне библиотеке Србије.

Докторско-уметничким пројектом Николе Радосављевића *Хазарски речник: интерактивни дијалог књиге, посматрача и простора* настављена је вишегодишња излагачка пракса Библиотеке којом аутори третирају папир и књигу као галеријски објекат.

У години обележавања стогодишњице од завршетка Првог светског рата, у сарадњи са институтом за историју оглашавања реализована је изложба „Рат и хумор: 1914–1918“ аутора Владимира Чеха, др Милана Ристовића и др Наташе Јовановић.

„Писати се могу само приватне вести: приватна кореспонденција током Првог светског рата“ наслов је изложбе аутора Немање Калезића и Јасмине Томашевић, који су уз помоћ грађе из фонда националне библиотеке и интернет портала Велики рат представили различите видове комуникације и потешкоће у успостављању контаката⁵² периоду 1914–1918.

У години обележавања 125. годишњице од рођења Милоша Црњанског, изложба пищевог Легата *Лутам, још, витак, са сребрним луком...* аутора др Наде Мирков Богдановић, представљена је у Галерији солидарности, ОЈУ „Музеји“ Котор, а у оквиру свечаности „Дан општине Котор“.

Поводом стручног семинара „Међународна библиотечка платформа за образовање и учење о Холокаусту“, који се одржава у оквиру завршне фазе пројекта организације Тераформинг из Новог Сада са циљем развијања сарадње националних библиотека Европе и Северне Америке са стратешким партнерима на пољу учења о Холокаусту, представљена је изложба Биљане Албахари „Писање страдања: књига о књигама: водич кроз публикације о Холокаусту“.

5.4.1.2 Књижевно-трибински програми

У оквиру књижевно-трибинских активности, реализовани су програми у контексту нових сарадњи са иностраним и домаћим институцијама културе, као и редовни формати попут трибина, разговора и представљања у којима су се афирмисали истакнути посленици српске културе, а такође и она дела објављена у иностранству и/или региону, а од значаја су за националну културу. У оквиру новоствореног Центра словенских култура, реализованог након потписивања споразума о сарадњи Форума словенских култура и Народне библиотеке Србије, на дан националне библиотеке и под покровитељством Министарства и културе РС, отпочело се са радом програмом посвећеним српској књижевници Светлани Велмар Јанковић; даље се рад Центра наставио учешћем у оквиру Месеца српске културе у Москви и програмима у Србији који су имали за циљ упознавање са историјским, књижевно-уметничким и другим особеностима појединих култура које припадају тзв. групацији *Slavia orthodoxa*. Треба поменути да је реч о другом Центру словенских култура који Форум словенских култура из Љубљане отвара у сарадњи са националним библиотекама (први је отворен у Москви).

Овогодишње књижевно-трибинске активности обележила је и сарадња са Филолошким факултетом Универзитета у Београду, па је тако Народна библиотека Србије била суорганизатор дебате, у оквиру једне од најзначајнијих научних конференција које су се одиграле 2018. године у Србији, Пете међународне конференције о Џону Апдајку у организацији Филолошког факултета у Београду. Реч је о првој конференцији изван граница Сједињених Америчких Држава, а окупила је врло угледне професоре са светских универзитета.

Од програмских активности везаних за сарадњу са другим институцијама културе у иностранству или земљи истиче се и манифестација „Светлост у граду“, у оквиру Првог међународног дана светлости у Србији, организованог у Народној библиотеци Србије, а под покровитељством УНЕСКА. Реч је о манифестацији која се први пут одиграва у нашој земљи. Српски и регионални научници и уметници држали су предавања, радионице и изводили перформансе којима су у најразличитијим дискурсима одговорили на тему манифестације „Светлост у граду“.

У оквиру књижевно-трибинских програма дошло је и до сарадње са домаћим афирмисаним фестивалом „Тргни се! Поезија“.

Међу редовним књижевно-трибинским програмским активностима истичу се, посећеношћу, позитивним реакцијама публике, они који су посвећени одређеним јубилејима књижевника и другим посленицима културе из Србије, као и неким битним историјским тренуцима: Рођендан Данила Киша, Лирика Драгана Кулунџије, Вече Бориславу Радовићу у част, Вече посвећено Душану Т. Батаковићу, Разговори са Станиславом Хочеваром и 100 година стварања Југославије.

5.4.1.3 Музички програми

Концерти су организовани у сарадњи са Факултетом музичке уметности Универзитета уметности у Београду, музичким школама, као са Француским институтом у Србији који је од 2016. године уврстио концерте Народне библиотеке Србије у званични програм обележавања Месеца Франкофоније. У претходној години одржано је 36 концерта.

У оквиру програма 27. међународне трибине композитора одржано је музичко представљање нотног издања *SKC Live 2016* композитора др Ивана Бркљачића. У циљу подршке музичке издавачке делатности у Србији, у сарадњи са Удружењем композитора Србије, представљено је и нотно издање *Антологије српске популарне песме: време пона и рока*.

Манифестације

Народна библиотека Србије је у 2018. години, а након трогодишње паузе, учествовала на две локације у 15. манифестацији Ноћ музеја – Победе и победници. Тим поводом забележена је посета око 1500 посетилаца програма.

Поводом 24. маја који се у Бугарској обележава као Дан словенске писмености и бугарске културе, Амбасада Републике Бугарске у Београду представила је изложбу „Гирилица – постери“.

Такмичење за франкофону песму одржава се последње две године у Библиотеци, у сарадњи са Француским институтом у Србији.

У сарадњи са Италијанским институтом за културу у Београду, обележен је Дан италијанске науке изложбом „Фермијево наслеђе“, која је посвећена зачецима нуклеарне физике у Италији.

5.4.1.4 Предавања

Током прошле године одржано је 9 предавања у оквиру циклуса Библиотекари – библиотекарима.

50

5.4.2. Програми из културе ван НБС

Осим програма реализованих у НБС, Библиотека је учествовала у културном животу и кроз гостовања својих изложби у другим институцијама или кроз подршку значајним изложбама других институција.

5.5. Међународна сарадња

Неки од основних циљева НБС, када је међународна сарадња у питању, били су остваривање континуитета чланства у међународним организацијама; обезбеђивање активног учешћа запослених у међународним телима, као и на међународним конференцијама; омогућавање одласка запослених на стручне боравке и размену стручњака у партнерске библиотеке; организовање гостовања програма НБС у иностранству; сарадња са страним културним центрима и амбасадама у Србији; учешће у међународним пројектима, ширење партнерстава и обезбеђивање додатних средстава за развојне активности НБС.

Осим тога, Народну библиотеку Србије је, током 2018. године, посетио значајан⁵⁴ број гостију из домаћих и страних институција, организација и фондација.

5.5.1. Чланство у међународним организацијама

НБС је, осим чланства у агенцијама за издавање међународних стандардних бројева (ISBN, ISSN, ISMN, ISAN), активно учествовала у раду међународних организација, од којих наводимо неколико најзначајнијих:

CENL (Конференција европских националних библиотека): учешће на Годишњој скупштини; учешће у раду Групе за ауторска и сродна права; редовна комуникација и достављање извештаја о годишњем раду. CENL-ов грант Ерланд Колинг Нилсен добијен је за потребе организације радионице о дуготрајном чувању дигиталних докумената у оквиру састанка директора националних библиотека југоисточне Европе (SEENL).

IFLA (Међународна асоцијација библиотечких удружења и институција): учешће у раду одбора и комитета у којима НБС има представнике, као и на светском конгресу библиотекара.

Од 2017. године НБС учествује у следећим Одборима:

1. Националне библиотеке (National Libraries);
2. Библиотеке за пружање услуга особама са тешкоћама у читању (Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section);
3. Аналитика и предметни приступ (Subject Analysis and Access) ;
4. Континуирано професионално усавршавање и учење на радном месту (Continuing Professional Development and Workplace Learning);
5. Ретке књиге и посебне збирке (Rare Books and Special Collections).

Од тога НБС има представнике у три одбора.

1. Недељка Ложајић (2. мандат) – Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section / Библиотеке за пружање услуга особама са тешкоћама у читању;
2. Ана Стевановић (2. мандат) – Subject Analysis and Access / Аналитика и предметни приступ;
3. Ивана Тодоровић – Continuing Professional Development and Workplace Learning / Континуирано професионално усавршавање и учење на радном месту.

Година 2018. била је изборна година за представнике Народне библиотеке Србије у Ифлиним одборима. За период од 2018. до 2023. године предложени су кандидати за секције за националне библиотеке, информациону писменост и информационе технологије.

EIFL (Електронске информације за библиотеке): учешће на годишњој скупштини, као и у активностима националних координатора за области у којима НБС има редовне представнике.

ICA (Међународна картографска асоцијација).

ICOLC-у (International Coalition of Library Consortia),

SELL (Southern European Libraries Link)

Wiley Library Advisory Board

LIBER: Активности у Радној групи за дигиталну хуманистику и културно наслеђе.

ЕВРОПЕАНА: континуирана сарадња на текућим пројектима и учешће на Годишњем састанку Мреже Европеана на коме је Тамара Бутиган Вучај у директном гласању чланова Мреже Европеана изабрана за одборницу у Савету чланова Мреже.

DARIAN: Виртуелна Генерална скупштина конзорцијума DARIAN-ERIC.

Поред наведених редовних активности на међународном плану, у 2018. потписана су 4 уговора о сарадњи са библиотекама и другим институцијама културе (Финска, Бугарска, Македонија и Иран), а у току су и договори о потписивању уговора о сарадњи са Аргентином и Катаром. Укупно 18 дипломатских мисија у Србији сарађивало је са НБС, 17 иностраних гостију посетило је Библиотеку, док је НБС остварила 40 службених путовања у иностранство. Остваривана је и радовна сарадња са одговарајућим службама Министарства културе и информисања, као и Министарства спољних послова.

Посебан вид међународне сарадње остварује се кроз редовну комуникацију са представницима страних издавача на чије се сервисе НБС претплаћује. У циљу одржавања система, 2018. године организован је низ активности које знатно доприносе како бољим односима са издавачима, тако и промоцији њихових сервиса и унапређењу коришћења претплаћених садржаја. Неки од њих су:

1. „EBSCO – Discover Information You Need,“ (Martin Kolman, предавање представника EBSCO-a)
2. „Introduction to Oxford Academic Journals platform“ (Marzena Giers-Fidler), вебинар у сарадњи са представницима Oxford University Press издавачке куће
3. У сарадњи са представницима Elsevier издавачке куће предавања на тему: Intro to ELSEVIER & eBooks (Pavel Milasevic).
4. У сарадњи са представницима American Chemical Society издавачке куће, CAS вебинар: „SciFinder training“, (Tetiana Khristova)
5. У децембру месецу организован је пријем делегације библиотекара са Кипра са циљем размене искуства између библиотечких конзорцијума.

Гостовање финских стручњака за дигитализацију у Југословенској кинотеци такође је обележило 2018. Мина Карвонен, представница финског Министарства културе, посетила је Одељење за развој дигиталне библиотеке.

MeTЛиБ конференција са међународним учешћем одржана је у Библиотеци града Београда, а НБС је указала гостопримство колегама из око 40 земаља света другог дана скупа.

НБС је била домаћин директорима библиотека Југоисточне Европе. Дводневни скуп, осим састанка директора, подразумевао је и радионицу у области чувања дигиталних објеката.

Кроз међународну размену публикација НБС је одржавала међународну сарадњу на начин који је за њу најтемељнији и најзначајнији, а подаци у учинку на овом плану саставни су део извештаја у поглављу које описује активности на попуњавању фонда.

5.6. Маркетинг

У оквиру шире схваћеног маркетиншког деловања, осим учешћа у организацији јубилеја, културних догађаја и стручних скупова у НБС, предузете су активности као што су јавни

наступи у медијима у циљу промивисања активности НБС на стручном плану. Међу њима издвајамо:

Укључење у емисију Радио Београда 1 *У средишту пажње*, 9. фебруар 2018. са основним информацијама о пројекту. Емисију је водила Тамара Крстић, под темом: **Миграције као слика света, искуство и тема савремене уметности: какве нам одговоре нуде филм, фотографија и књижевност?** Линк на аудио фајл, <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/23/radio-beograd-1/3032895/u-sredistu-paznje.html> – Тамара Бутиган Вучај.

Презентација Националног агрегатора за Европеану на догађају *Културно наслеђе у дигитално доба* у ЕУ Инфо центру 16. марта 2018. – Тамара Бутиган Вучај и Петар Поповић.

Гостовање у емисији Радио Београда 2 *Дигиталне иконе* ауторке др Тамаре Вученовић, 20. марта 2018. Линк на аудио фајл: <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/24/radio-beograd-2/3076244/digitalne-ikone.html> – Тамара Бутиган Вучај.

Блог Тамаре Бутиган Вучај на сајту ЕУ Инфо центра, **Дигитално културно наслеђе – Део слагалице Европске године културног наслеђа**, <http://euinfo.rs/digitalno-kulturno-nasledje-deo-slagalice-evropske-godine-kulturnog-nasledja/> – објављен 16. априла 2018.

Блог на Европеани, **40+ events in Serbia for European Year of Cultural Heritage**, <https://pro.europeana.eu/post/40-events-in-serbia-for-european-year-of-cultural-heritage> – објављен 16. априла, коауторка Тамара Бутиган Вучај.

Емисија *Дигиталне иконе* Радио Београда 2 уреднице др Тамаре Вученовић, 3. мај – гошћа у емисији Тамара Бутиган Вучај, <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/24/radio-beograd-2/3123830/receno-i-precutano.html>

Јутарњи програм Радио Београда 1, *Ухвати дан*, водитељ Миша Стојиљковић, 18. октобар, звучни запис: <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/23/radio-beograd-1/3291970/uhvati-dan.html> – гошћа Тамара Бутиган Вучај.

Званични програм Сајма књига, четвртак, 25. октобар, сала „Иво Андрић“, 18.00-18.50 СЛУШАЊЕ/ГЛЕДАЊЕ/ЧУВАЊЕ Дигитализација књиге и културног наслеђа Учествовали: др Дејан Масликовић, Тамара Бутиган Вучај и др Адам Софронијевић. Модератор др Тамара Вученовић.

Народну библиотеку Србије је обишло 1368 посетилаца, било у виду организованих посета групних посета или индивидуално. У 2018. је делимично измењен начин организације ових активности, односно формирана је група колега које учествују у вођењу кроз Библиотеку, а сам начин вођења је уједначен и прилагођен различитим циљним групама посетилаца. Посетиоци НБС у групном смислу су углавном школе које на овај начин организују део наставе, као и стране делегације у званичним посетама Библиотеци.

6. ФИНАНСИЈСКИ, ПРАВНИ И ОПШТИ ПОСЛОВИ

Сектор за финансијске, правне и опште послове обавља: финансијске, економске, комерцијалне, књиговодствене, правне послове, послове јавних набавки, послове заштите ауторског и сродних права, управно-правне и административне послове, послове безбедности и здравља на раду, послове одржавања објекта и опреме, послове одржавања хигијене, гардеробе, противпожарне заштите, послове обезбеђења лица и имовине.

Сектор за финансијске, правне и опште послове чине:

Одељење за економско рачуноводствене послове:

- Служба рачуноводства и књиговодства,
- Служба за план и анализу,
- Бифе са кафе-књижаром,
- Економат.

Одељење за правне и административне послове

- Служба за правне послове и јавне набавке,
- Служба за људске ресурсе,
- Писарница и архива.

Одељење за техничко безбедносне послове и послове безбедности и здравља на раду:

- Техничка служба (одржавање објекта и опреме),
- Служба за обезбеђење и противпожарну заштиту,
- Служба за одржавање хигијене,
- Гардероба,
- Телефонска централа,
- Возачи.

За Сектор финансијских, правних и општих послова 2018. година је била веома изазовна и на крају успешна. Сектор је успешно спровео низ инфраструктурних улагања. У првом кварталу 2018. године Библиотека је имала потешкоћа у функционисању због увођења новог система ИСИБ. Највећи изазов у финансијском смислу је представљало кашњење уплата за реализацију програма Кобсон.

Финансије су остале стабилне, уведени су нови системи и процедуре у раду од којих је и даље најважнија финансијско управљање и контрола (ФУК).

6.1 Економско-рачуноводствени послови

6.1.1 Служба рачуноводства

У току 2018. године обављени су следећи послови:

- Сви редовни послови који се односе на обрачуне и исплате зарада, привремене и повремене послове, уговоре о делу и ауторске хонораре, обрачуне пореза на додату вредност и других пореза;

- Извршена су сва потребна фактурисања и уведени сви рачуни домаћих и иностраних добављача и извршена су плаћања већинског дела тих рачуна;
- Ажурно су вођена динарска и девизна благајна и редовно је уплаћиван дневни пазар;
- Извршена су књижења у главној књизи и помоћним књигама;
- Извршена је набавка материјала према потребама одељења, састављени сви обрасци у вези са уплатама пореза и доприноса и електронски су прослеђени Пореској управи; обрасци у папирној форми предати су Републичком фонду за ПИО/М4 за 2017. годину, достављене су потврде ППП за 2017. годину и појединачне пријаве МУН и МУНК.
- Завршен је и предат финансијски извештај за 2017. годину, урађени су и предати квартални финансијски извештаји – образац 5 је достављен Министарству културе и информисања за 2018. годину.
- Од 01. јануара 2018. НБС, као индиректни буџетски корисник, почела је да ради у систему ИСИБ (Информациони систем извршења буџета); и поред обуке запослених обављене кроз радионицу у Министарству финансија и МКИ, рад у систему је у почетку био непознаница за цело Одељење и као такав је изискивао додатно упознавање са системом и уходавање у циљу правилног и ефикасног рада; мора се напоменути да рад у ИСИБ-у представља додатно ангажовање запослених поред њихових редовних послова до тада;
- Месечно су пријављивани подаци за Регистар запослених о свим запосленим и другим лицама која су ангажована по различитим основама (уговори о привремено повременим пословима, омладинска задруга, уговори о делу и ауторски хонорари и др.) као и Извештај о извршењу обавезе запошљавања особа са инвалидитетом на основу података добијених од службе људских ресурса;
- Пружана је оперативна подршка запосленима у Бифе-у, као и Одељењу за пружање информационих услуга корисницима – служби на упису корисника, у вођењу пословања и помоћ у раду у програмима, као и сарадња и пружање консултантских услуга свим осталим одељењима и службама Библиотеке;
- Свакодневно су рађени дневни извештаји о насталим и реализованим обавезама и били прослеђивани руководиоцима, као и извештаји о утрошеним средствима по свим наменским позицијама одобреним по Финансијском плану за 2018. год. /Министарство културе и информисања, Министарство науке и просвете, донатори и др./; из ових Извештаја коришћени су подаци за припрему Финансијског плана и Плана јавних набавки НБС, као и праћење реализације истих.

6.1.2 Служба за план и анализу

План и анализа, као служба НБС, обавља финансијске планско-аналитичке послове за потребе НБС.

У 2018. години, Служба је обавила следеће послове:

- Израдила је предлог Финансијског плана за 2018, као и предлоге његових измена током године; у 2018. години било је 7 измена;
- Израдила је План јавних набавки, као и измене плана јавних набавки у току године; у 2018. години било је 11 измена; сачињена су 4 квартална извештаја (1 за 2017. и 3 за 2018, односно годишњи извештај за 2017.).
- Потраживана су средства од ресорног министарства, кроз дописе, на основу планиране динамике извршења програмских активности и уз те дописе припремају целокупна документација о покретању и реализацији јавних набавки;

- Спровођене су набавке на које се закон не примењује; прикупљане су најмање 3 понуде за набавке чија је нето вредност до 500.000 рсд, тј. на које се не примењује закон о јавним набавкама; обављани су сви потребни административни послови у вези са наведеним набавкама и припремљена је целокупна документација од покретања до реализације; до краја 2018. године реализовано је укупно 45 таквих набавки у вишекратним поступцима;
- Разрађивана је даља процедура финансијског управљања и контроле кроз пословне процесе, активности и ризике пословања у НБС, и с тим у вези попуњен годишњи извештај за ФУК о стању и достигнутом нивоу његове имплементације у НБС;
- Састављени су и послати одазивни извештаји (о отклањању неправилности утврђених у ревизији завршног рачуна и правилности пословања НБС за 2015. годину) Државној ревизорској институцији као и Интерној ревизији у надлежности Министарства културе;
- Прикупљане су планиране потребе начелника Одељења за 2019. годину, за састављање Предлога финансијског плана за ту годину;
- Програмске активности правдане су ресорном Министарству, кроз достављање Извештаја уз рачуне и пратеће изводе као доказе о реализацији;
- Утврђиване су процењене вредности при покретању јавних набавки на које се закон примењује истраживањем тржишта и прикупљањем информација на друге начине;
- Вршене су провере и усаглашавања прегледа броја запослених и масе коефицијената који су на месечном нивоу достављани ресорном Министарству;
- Поступало се по текућим захтевима ресорног министарства благовремено;
- Успостављен је измењени и допуњени ток финансијске и остале документације, како би био у складу са захтевима ИСИБ-а (Информациони систем извршења буџета који је уведен на почетку 2018. године);
- Вршене су финансијске анализе пословања;
- Давани су налози за дневна плаћања;
- Вршено је праћење и ажурирање реализација свих набавки у оквиру Финансијског плана за 2018.г. (кроз табелу План у Плану – ПуП 2018.).

6.1.3 Бифе са кафе књижаром

Бифе и његови радници остварили су у 2018. години значајан приход сопствених средстава. Како би тај приход био већи, водило се рачуна о разноврсности асортимана понуде и о подизању квалитета услуге на виши ниво.

Остварена је успешна и коректна сарадња са главним добављачима: пекарном Тазе и фирмама Метро, Неретва-комерц и Екомекс.

Обим посла бифеа се у 2018. години додатно повећао (смањењем броја радника и гашењем кафе-књижаре) што је компензовано већом продуктивношћу и залагањем на раду запослених. Постојао је значајан број ванредних догађаја и културних дешавања који су изискивали додатан ангажман радника из бифеа.

Из свега наведеног може се закључити да су све службе обавиле поверене редовне послове у прописаним роковима и извршиле многобројне ванредне послове и задатке којих је било у великом обиму.

Одељење за правне послове, јавне набавке и заштиту ауторског и сродних права, применом правних прописа из свих области утврђује законски оквир и обезбеђује законито пословање библиотеке у извршавању библиотечко-информационих задатака поверених Народној библиотеци Србије, а све у складу са Законом о библиотечко-информационој делатности, Законом о старој и реткој библиотечкој грађи и Законом о обавезном примерку публикација, као и Статутом Народне библиотеке Србије.

Ради обављања делатности у периоду јануар-децембар 2018. године, Одељење за правне послове, јавне набавке и заштиту ауторског и сродних права извршило је све планиране послове из делокруга Одељења, и то:

- Послове на спровођењу Закона о раду и Посебног колективног уговора за установе културе чији је оснивач Република Србија, Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе и остваривању права и обавеза из радног односа, Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору, Закона о безбедности и здрављу на раду,
- Послове на примени Закона о јавним набавкама и реализацији финансијског плана и Плана јавних набавки :
Спроведено је укупно :
-5 јавних набавки у отвореном поступку
-24 јавне набавке мале вредности
Прибављене су сагласности Управе за јавне набавке за спровођење преговарачког поступка без објављивања јавног позива и реализовано је:
-25 јавних набавки у преговарачком поступку без објављивања јавног позива и то
20 јавних набавки кроз чију реализацију је у потпуности реализован Уговор између Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Покрајинског секретаријата за високо образовање и научноистраживачку делатност и Министарства одбране и Народне библиотеке Србије о суфинансирању набавке научне и стручне литературе из иностранства и приступа научним и стручним базама података од стране научноистраживачких, образовних и војних истраживачких институција Републике Србије у 2018. години, укупне вредности 280.444.297,72 динара
- 3 јавне набавке у преговарачком поступку за набавку старе и ретке библиотечке грађе
- 1 јавна набавка у преговарачком поступку годишње лиценце за систем аутоматизације библиотечких функција – узајамне каталогизације Cobiss;
- 1 јавна набавка у преговарачком поступку за набавку услуге испитивања и санације стабилног система CO2 за гашење пожара.
- Послови на шестој допуни Одазивног извештаја о отклањању неправилности утврђених у ревизији завршног рачуна и правилности пословања Народне библиотеке Србије за 2015. годину, након добијања Послеревизионог извештаја о мерама исправљања од 10. априла 2017. године, достављеног Државној ревизорској институцији дана 30. 03. 2018. године.
- Послови на годишњем извештају о систему финансијског управљања и контроле у Народној библиотеци Србије за 2017. годину, достављен Министарству финансија 29. марта 2018. године.
- Послови на изради уговора из различитих правних области у складу са одговарајућом законском регулативом;
- Послови на примени Закона о библиотечко-информационој делатности, Закона о старој и реткој библиотечкој грађи, Закона о обавезном примерку, Закона о издавању публикација и подзаконских аката у конкретним случајевима;
- Послови на спровођењу управног поступка;

- Послови на заступању Библиотеке у судским споровима, у оставинским поступцима странака које су грађу поклониле библиотеци;
- Послови давања тумачења законских и подзаконских аката;
- Поступања у складу са Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја;
- Послови на изради Каталога радних места у култури;
- Послови везани за разврставање радних места кроз платне групе и платне разреде у оквиру Радне групе Министарства културе и информисања и поступања по смерницама Министарства с тим у вези;
- Израда Правилника о систематизацији и организацији послова у Народној библиотеци Србије;
- Поступање по Уредби о поступку за прибављање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава;
- Послови на изради ауторских уговора и заштити ауторског и сродних права;
- Пружање правних савета и тумачење прописа странкама у Библиотеци, као и запосленима у Библиотеци који се односе на начин заштите тек створених ауторских дела, начин депоновања дела, права аутора у часописима, дужина трајања ауторских права, начин склапања издавачких уговора и обим преноса права;
- Пружање правних савета у оставинском поступку која имају за предмет наслеђивање ауторских права; како се преносе права;
- Тумачење правног статуса ауторских сирочића, права аутора приликом дигитализације, шта је дозвољено стављати на интернет;
- Послови на припремама и реализацији седница Управног и Надзорног одбора и изради одлука Управног и Надзорног одбора;
- Послови на обради података за Завод за статистику и царинским пословима;
- Послови на обради пријава и одјава код надлежних републичких Завода, као и пријава промена у току осигурања за осигуранике, послови на месечном пријављивању података о запосленим и радно ангажованим лицима у Регистар запослених;
- Послови из делокруга здравственог осигурања;
- Свакодневно праћење и примена законских прописа у свим аспектима пословања библиотеке;
- Свакодневни контакти са Министарством културе и информисања и одговарање на текуће захтеве Министарства;
- Правни послови за потребе Заједнице матичних библиотека Србије;
- Послови људских ресурса;
- Послови евидентирања, архивирања и експедовања поште;
- Административни послови.

6.3 Општи послови

У 2018. години посебна пажња је посвећена припремним активностима изградње новог депоа за смештај књижне грађе јер су смештајни капацитети постојећег депоа при самом крају.

Предходну годину је обележио и акцидент приликом сервисирања стабилног система CO₂, тако да је посебна пажња након тога посвећена враћању стабилног система у функционално исправно стање.

Упоредо са спровођењем мера заштите од пожара испоштоване су и све законом прописане мере из области безбедности и здравља на раду.

У складу са законом урађени су сервиси уређаја и постројења у објекту како би били у функционално исправном стању.

У предвиђеним роковима одржавани су постојећи термотехнички системи (котларница, системи вентилације и климатизације), електро-енергетски системи (трафо станица, систем за компензацију реактивне енергије, дизел агрегати), пп системи (пп централе, стабилни системи за гашење Noves1230, превозни и преносни апарати и систем дојаве пожара), лифтови, транспортне траке за пренос књига и др.

Припреме за израду идејног и главног пројекта будућег депоа књига

Због недостатка смештајних капацитетеа књижног фонда у постојећем депоу књига покренута је иницијатива **изградње новог депоа** у зони угла Скерлићеве и Небојшине улице.

Образована је **комисија** за решавање смештајног капацитета целокупног фонда Народне библиотеке Србије.

Из Секретаријата за урбанизам прибављена је **информација о локацији**.

Контактиран је градски архитекта Милитин Фолић, носилац ауторских права Нађа Кутовић Фолић, Завод за заштиту споменика културе и Друштво архитеката Београда, као и надлежно Министарство културе и информисања.

Након детаљних консултација, закључено је да је потребно обавити најпре припремне радње пре расписивања конкурса, и то детаљна геотехничка истраживања терена са израдом елабората о резултатима свих истраживања, као и обавити анализу статичке стабилности постојећег објекта у односу на будући депо.

За те послове контактирани су Грађевински факултет и Рударско-геолошки факултет који су доставили своје понуде.

Грађевински факултет је израдио **извештај о статичкој стабилности** у коме се наводи да ако дубина фундаирања новог депоа буде приближно на дубини фундаирања садашњег објекта Библиотеке, **неће бити угрожена статичка стабилност** конструкције објекта Народне библиотеке Србије.

Рударско-геолошки факултет је доставио **елаборат детаљних геотехничких истраживања** где су дефинисане све потребне радње и процедуре геотехничких испитивања:

- Истражна бушења са инжењерско-геолошким картирањем језгра истражних бушотина и узимањем узорака
- Геофизичка осматрања са израдом извештаја
- Геодетско снимање истражних радова
- Лабораторијска истраживања и испитивања
- Хемијске анализе
- Израда елабората о резултатима свих истраживања

Потом се приступило самим радовима – **геотехничким истраживањем терена** са свим задатим и предвиђеним процедурама. У самом елаборату са наведеним резултатима испитивања, наведено је да се у циљу што безбедније и квалитетније израде објекта

депоа, као и заштите стабилности и сигурности околних објеката и саобраћајница, предлаже изградња објекта од максимално две подземне етажне.

Финални оцену и анализу радова и резултата наведених у елаборату дао је Рударско-геолошки факултет који је у овом послу ангажован као стручни надзор.

Након добијених резултата и стручних анализа у сарадњи са Друштвом архитеката Београда и Заводом за заштиту споменика може се ући у процедуру конкурса за израду идејног пројекта, а касније и главног пројекта проширења постојећег депоа Народне библиотеке Србије.

Санација постојећег система CO₂

У августу месецу десио се акцидент у депоу Библиотеке приликом редовног испитивања стабилног система CO₂. Циљ Народне библиотеке Србије је да се што пре систем стави у функционално исправно стање како би запослени и грађа Библиотеке били безбедни. Извршена је демонтажа свих активираних боца CO₂ – комада 53 са пилот боцом. Боце су транспортоване у овлашћену установу на испитивање на ХВП – **хладан водени притисак**. Поред боца, извршено је испитивање и **вентила и цевовода**. Подне ваге боца су сервисирани, а неисправне замењене. Након испитивања боца на одговарајући притисак, боце су напуњене гасом.

Сервисирани је и **хаваријска вентилација**, усисни вентилатор и замењена покретна жалузина – веза са спољним ваздухом. Када се све заврши, обавиће се и функционална проба целокупног стабилног система и система дојаве пожара.

Потребно је и остале боце, у складу са Законом о заштити од пожара, испитати на хладан водени притисак, извршити поновно пуњење, као и замену дотрајалног и порозног цевовода. Тај посао је предвиђен за први квартал 2019. године.

У међувремену је организована **противпожарна стража** у депоу књига –дежурство портира ватрогасаца са положеним стручним испитом из области заштите од пожара.

Спровођење мера из области Безбедности и здравља на раду

У консултацијама са инспекцијом рада спроведене су следеће мере у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду:

- Ажуриран и допуњен Акт о процени ризика
- Урађено мерење микроклиме и осветљења у свим просторијама Библиотеке у току зимског и летњег периода – добијени резултати су били у оквиру законом прописаних вредности
- Урађено мерење концентрације прашине у простору депоа – добијени резултати су били у оквиру законом прописаних вредности
- По налогу инспекције рада урађена заштитна ограда у Одељењу конзервације и гаражи библиотеке
- Урађена је контрола вида свих запослених који у току радног времена бораве више од три сата за рачунаром
- Дефинисане су евиденционе листе опасних материја које се користе у току рада, са посебним освртом на опасне материје у Одељењу конзервације и рестаурације

- Сви запослени оспособљени за безбедан и здрав рад, одржана су теоријска и практична обука од стране Института за безбедност и хуманизацију рада.
- Урађен је програм оспособљавања запослених за безбедан и здрав рад.
- Део запослених Библиотеке прошао је обуку пружања хитне медицинске помоћи од стране Градског завода за хитну медицинску помоћ.
- Запосленима је обезбеђена радна одећа, обућа, заштитна средства за безбедан и здрав рад за она радна места за која је закон прописао.
- Радницима техничке службе поред заштитних, радних одела и заштитне обуће, купљена су и потребна средства за рад (разне врсте алата у складу са врстом посла).

Радови на редовном одржавању термотехничког постројења

Након грејне сезоне 2017/2018. урађено је детаљно **чишћење котлова**, димњаче, испитан **вентил сигурности** од стране овлашћене институције и добијен **атест** за безбедан рад.

Урађено је законом прописано **мерење димних гасова** из котлова како би се показало да су све вредности параметара у **границама** законски прописаних вредности. Резултати мерења су достављени надлежној еколошкој инспекцији. По налогу еколошке инспекције израђен је **план мерења** где су јасно дефинисане процедуре и временски интервали мерења димних гасова из котлова.

Пред саму грејну сезону 2018/2019. сервисирани су **горионици**, циркулационе пумпе, разделници, сабирници, аутоматика и систем хемијске припреме воде, као и цео термотехнички систем који је био **функционално спреман** за предстојећу грејну сезону.

Редован сервис система транспортера и покретних трака за транспорт књига у магацину књига

Урађено је **редовно сервисирање система транспортера и транспортних трака** – замењени су лежајеви и погонски ваљци.

Такође је урађено и **сервисирање покретних трака** – лепљење оштећених места на тракама за пренос књига у читаоницу Библиотеке.

Замењени су **контролери** у орману аутоматике покретних трака, извршена подешавања параметара и функционална проба.

Редован сервис система вентилације и климатизације у објекту Библиотеке

Машинска сала и кориснички део Библиотеке – допуњена је потребна количина гликола у резервоару који је намењен за цевовод према расхладним уређајима чилерима, замењени су филтери на **клима коморама**, подешени су и програмирани параметари аутоматског рада клима комора и fan coil уређаја, урађен је **сервис чилера**. Очишћени су **филтери** на свим fan coil уређајима у корисничком делу библиотеке.

Магацини књига – урађен је сервис **аутоматике** у магацину (ниво 0,3) за регулацију температуре у зимском периоду и редовна **замена филтера** за пречишћавање ваздуха у клима коморама. Такође је подешен систем за **влажење ваздуха**.

Амфитеатар – урађен је сервис **клима коморе** за амфитеатар као и сплит јединица у амфитеатру.

ПП-клапне – урађен је двомесечни и годишњи сервис електромоторних противпожарних клапни на систему вентилације и климатизације

Административни део – урађено је редовно годишње сервисирање свих сплит јединица административног дела Библиотеке.

Стаклорезачке услуге – Замењена су сва **напукла стакла у читалачком и административном делу** која су представљала потенцијалну опасност по безбедност корисника и запослених. Такође су преконтролисани и сервисирани **сви стаклени панели на степеништима и оградама** у холу читаонице и читаоници.

Редовно сервисирање система техничке заштите и система климатизације у сервер сали

У сервер сали Народне библиотеке Србије редовно се сервисира систем техничке заштите – **противпровални систем са GSM дојавом, систем контроле приступа и систем видео надзора**.

Такође, сервисира се и каналски **систем климатизације** како би температурни услови за рад сервера увек били оптимални.

Електро радови – јака струја

Трафо станица – Извршен је сервис-ревизија **сувог трансформатора** снаге 1000 kVA и добијен је атест за безбедан рад.

Електро ормани – Урађена су два нова електро-ормана у простору Амфитеатра и простору испред машинске сале.

Дизел агрегати – извршен је редован годишњи и шестомесечни преглед, као и сервис **дизел агрегата** (подешавање аутоматике и контрола акумулаторских батерија) и добијен атест за безбедан рад.

Систем за компензацију реактивне енергије – урађен је сервис система. Уз помоћ апликативног софтвера врши се удаљено-континуално праћење рада и све промене у раду трафостанице.

Лифтови – извршен је редован годишњи преглед и сервис лифтова и добијени сертификати за безбедан рад.

У лифтовском окну теретног лифта саниран је продор подземне воде, урађен **комплетна хидроизолација и санација лифтовског окна**.

Радови на систему противпожарне заштите

ПП-центра – урађен је двомесечни, петогодишњи и годишњи сервис и контрола **адресибилне пп-централ**е и целокупног система за аутоматску дојаву пожара (Ziton, Енглеска).

ПП-апарати и хидранати – урађен је шестомесечни сервис и годишњи сервис **свих пп-апарата и хидраната и хидрантских црева** у НБС. Констатовано да је већини апарата типа S и CO2 истекао рок, тако да је потребно набавити нове преносне апарате.

Радови на чишћењу вентилационих канала депоа књига и Одељења за конзервацију

У Народној библиотеци Србије у 2018. изведени су радови на **чишћењу вентилационих канала** у депоима Библиотеке, ниво 1,2,3, Одељење књиговезнице, конзервације, котларница и машинска сала у приземљу објекта.

Канали су детаљно очишћени уз помоћ специјализоване направе **робота** и на крају обављеног посла извршено је **снимање канала** како би се потврдила успешност обављеног посла.

Такође, урађена је и **дезинфекција целокупног каналског вентилационог система**, овлашћене лабораторија је узела узорке из канала.

Након анализе узетих узорака констатовано је да су вентилациони канали чисти, као и да **нема штетних микроорганизама** по здравље запослених и књижну грађу.

Редовно одржавање система климатизације и систем гашења пожара Трезора и Фототеке Одељења за археографију Народне библиотеке Србије

Редовно је одржаван **систем климатизације** Трезора и Фототеке Одељења за археографију Народне библиотеке Србије, извршена замена филтера, чишћење спољне јединице клима ормана како би се обезбедили унапред утврђени параметри температуре и влажности вадуха.

Поред тога, редовно је сервисираан (шестомесечни и годишњи сервис) систем за **гашење Noves 1230**, као и **систем видео надзора и противпробале**.

Водоводне услуге

Урађено је редовно годишње чишћење **кишне и фекалне канализације**. Урађена је замена напукле цеви кишне канализације у делу сутерена код котларнице НБС.

Дезинсекција и дератизација Народне библиотеке Србије

Урађена је шестомесечна и годишња **дезинсекција и дератизација** објекта Библиотеке. Третирани комплетни простори административног и корисничког дела, као и деопи Библиотеке.

Редовно сервисирање специјалне витрине-коморе

Сервисирана је **специјална витрина-комора** за излагање старих и ретких рукописа. Урађено је комплетно чишћење система вентилације, филтера, система за регулацију влажности и температуре ваздуха. Витрина је тренутно позајмљена Народном музеју за излагање Мирослављевог јеванђеља.

Радови у објекту Народне библиотеке Србије

Урађена је хидроизолација, простор изнад котларнице јер је било приметно влажење бетонске плоче плафона котларнице. Пре почетка радова однесен је сав шут из простора на градску депонију. Поред хидроизолације, извршена је санација плафона у котларници, ољуштен плафон, урађено је глетовање и кречење.

Извршен налог комуналне полиције – померање паркинг стубића

Комуналне инспекција Града Београда наложила је Народна библиотеци Србије да се **паркинг стубићи** помере на прописано растојање од коловоза у року од 48 сати од приспећа налога.

Народна библиотека Србије је **испоштвала налог** инспекције у прописаном року, померени су паркинг стубови на законски прописано растојање, офарбани сви стубови и ланац јер је већ била приметна рђа на њима.

Након извршених радова обавештена је комунална инспекција са пратећом фотодокументацијом.

Инсталација компакт полица у депоу књига

Компакт полице – **закључен је уговор** о монтажи покретних архивски система у магацину књига (ниво 0), дужине 1300 m. Покретни архивски системи састоје се од мобилних јединица које су постављене на одговарајуће шине. Служе за смештај књига и одликује их вишеструка економичност у односу на обичне полице.

Поред саме монтаже комплета компакт полица, предвиђени су припремни и пратећи радови који подразумевају нивелацију и бојење пода, кречење и глетовање зидова, монтажу нових светилки и утичница.

Реализација посла је планирана за крај фебруара 2019. године.